مۇقەددىمە

مەن 1999-يىلى خىتاينىڭ ئۇرۇش قوللانمىسى بولمىش «چەكلىمسىز ئۇرۇش» (超限战) دېگەن كىتابنى تۇنجى قېتىم ئوقۇغان چېغىمدا، بۇ كىتاب ماڭا تولىمۇ بىمەنە تۇيۇلغانىدى. ئەينى چاغدا مەن مىسسۇرى شىتاتىنىڭ غەربىدىكى ۋايتمەن ھاۋا ئارمىيە بازىسىدا B-2 تېپىلىق رادارغا چۈشمەس بومبارداىمانچى ئايروپىلان ھەيدەيتتىم ۋە ئۇرۇشقا ئالاقىدار نۇرغۇن ماتېرىياللارنى ئوقۇغانىدىم. گەرچە ھەربىيلەر ئارىسىدا «(ئارتۇق ئىشقا ئارىلاشماي) ئايروپىلانىڭنى ھەيدىسەڭلا بولىدى» دېگەن تۇتۇم ئومۇميۈزلۈك بولسىمۇ، مەن ھاۋا ئارمىيە ئوفىتسېرى بولۇش سۈپىتىم بىلەن، ئومۇمىي ۋەزىيەتتىن خەۋەردار بولۇپ تۇرۇشنى كۈندىلىك خىزمىتىمنىڭ بىر قىسمى دەپ قارايتتىم. شۇ چاغدا ئەمدىلا ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىنغان «چەكلىمسىز ئۇرۇش» بىر قىسىم ھەربىيلەرنىڭ ئارىسىدا غۇلغۇلا قوزغىغان كىتابلاردىن بىرى ئىدى. بۇ كىتابتا سىرلىق ئىچكى خەۋەر پۈرىقى تولىمۇ كۈچلۈك ئىدى ۋە خىتاي كومپارتىيەسىنىڭ مەپكۈرىسىنى چۈشىنىشتىكى كۆزنەكلەردىن بىرى ئىدى.

لېكىن، بۇ خىل «سىرلىق»لىقنىڭ قارىماستىن، مەزكۇر كىتابنى ئوقۇپ تۈگەتكەنلەر تولىمۇ ئاز بولدى. بىر تەرەپتىن، كىتابنىڭ ماۋزۇسىنىڭ نېمە بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ھېچقايسىمىز خىتاي بىلەن ئۇرۇش قىلىمىز، دەپ ئويلىمايتتۇق. شۇ ۋەجىدىن، بۇ (يەنى ئۇرۇش قىلىشمىز مۇمكىن بولمىغان بىر دۆلەتتىكىلەر تەرىپىدىن يېزىلغان ئۇرۇشقا ئالاقىدار غەلىتە كىتابنى ئوقۇپ تۈگىتىش) «جاپاغا چۈشلۈق ھالاۋىتى يوق» ئىشتەك كۆرۈنەتتى. يەنە بىر تەرەپتىن، بۇ كىتاب ئىستراتېگىيە، ئىقتىسادشۇناسلىق، جەمئىيەت نەزەرىيەسى ۋە تېخنىكىغا ئالاقىدار تەسەۋۋۇرىي خىيالالارنىڭ بىرىكمىسى بولغاچقا، ئوقۇشمۇ ئانچە ئاسان ئەمەس ئىدى. بۇ كىتابتا بىر قانچە ئەسىرلىك ـــ بولۇپمۇ ئامېرىكاغا ئالاقىدار ـــ ھەربىي تارىخ بايان قىلىنغان بولسىمۇ، بۇلارنىڭ كۆپىنچىسى مەن ئەسلىدىنلا بىلىدىغان ئۇچۇرلار ئىدى. گەرچە مەن ھەربىي تارىخقا شۇنچە قىزىقسامۇ، لېكىن مۇجمەل ھەم ئازدۇر-كۆپتۇر ئىلمىي فانتازىيەلىك پۈرىقى بارەڭ تۇيۇلىدىغان بۇ كىتابنىڭ مەندەك بومبارداىمانچى ئايروپىلان ئۇچقۇچىسى بىلەن ئالاقىسى يوقتەك قىلاتتى. لېكىن، مەن خاتالاشقانىكەنمەن.

ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى
www.uyghurkitap.com

ئەگەر سىز خىتاينىڭ 1999 ـ يىلىدىن بۇيانقى قىلمىشلىرىنى ـــ جۈملىدىن ئۇنىڭ سىرتقى دۇنيا بىلەن بولغان ئىقتىسادىي، ھەربىي، دىپلوماتىك ۋە تېخنىكىۋى مۇناسىۋەتلىرىنىڭ ھەممە تەرەپلىرىنى ـــ ئىنچىكىلىك بىلەن كۆزەتسىڭىز، «چەكلىمىسىز ئۇرۇش»نى ئۆز كۆزىڭىز بىلەن كۆرگەنىدەكلا بولىسىز. گەرچە بىز خىتاي كومپارتىيەسى رەھبەرلىرىنىڭ سىرلىق زېھنىيىتىنى باشقا جەھەتلەردىنمۇ كۆزىتەلىشىمىز مۇمكىن بولسىمۇ، لېكىن بۇ كىتاب بۇگۈنكى خىتاينى چۈشىنىشتىكى ئەڭ مۇھىم ئەسەردۇر. «چەكلىمىسىز ئۇرۇش» خىتاينىڭ ئامېرىكانىڭ ئورنىنى ئېلىپ، دۇنيانىڭ ئىقتىسادىي، سىياسىي ۋە ئىدىئولوگىيەلىك رەھبىرىگە ئايلىنىش ئۇرۇنۇشىنىڭ ئاساسىي پىلانىدۇر. ئۇ بىر ھاكىممۇتلەق دۆلەتنىڭ كارخانىلارنى ۋەيران قىلىشتىن، تور ئۇرۇشى ۋە سەممىيەتسىز دىپلوماتىيەگىچە؛ خەلقئارا سودا قانۇنى ۋە ئەقلىي مۇلۈك قانۇنىغا خىلاپلىق قىلىشتىن، خەلقئارالىق پۇل مۇئامىلە سىستېمىسىنى قەستەن سۇيىئىستېمال قىلىشقىچە بولغان ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئومۇمىيۈزلۈك، ئۇزۇن مۇددەتلىك ئىستراتېگىيە ئارقىلىق غەربنى بويسۇندۇرۇشقا ئۇرۇنغانلىقىنى ئېنىق كۆرسىتىپ بەرگەن. مەزكۇر كىتابنىڭ ئىككى نەپەر ئاپتورىدىن بىرىنىڭ ئېيتقىنىدەك، «چەكلىمىسىز ئۇرۇشتىكى بىردىنبىر قائىدە ئۇنىڭدا ھېچقانداق قائىدە يوقلۇقىدۇر.»

مەزكۇر كىتاب خىتاينىڭ دۇنياغا خوجا بولۇش جەھەتتىكى ئومۇمىي پىلانىنى چۈشىنىشنىڭ ئاچقۇچى بولۇپ، مەزكۇر پىلان نۇرغۇن ئامېرىكالىقلارنىڭ تونۇپ يەتكىنىدىن بەكرەك مۇقىم ۋە ئۇتۇقلۇق رەۋىشتە ئىلگىرىلىدى، ھەتتا شى جىنپىڭنىڭ ھاكىمىيىتى مەزگىلىدە تېزلىتىلدى. تاجسىمان ۋىروس ۋاباسى توغرىسىدىكى نەيرەڭۋازلىق سىياسەتلىرى، دۇنيانىڭ مەزكۇر ۋابانىڭ مەنبەسىنى بىلىشىگە توسقۇنلۇق قىلىش، شۇنداقلا كەڭ كۆلەملىك ساختا تەشۋىقات مۇجادىلىسى ئارقىلىق تاجسىمان ۋىروس ۋاباسىنىڭ كېلىپ چىقىشىنى ئامېرىكاغا دوڭگەپ قويۇشقا ئۇرۇنۇش بۇنىڭ يېقىنقى مىساللىرىدۇر، خالاس.

ئۇنداقتا، «چەكلىمىسىز ئۇرۇش» نېمە ئۈچۈن ئامېرىكا ھۆكۈمىتىگە، ئەڭ كۈچلۈك 500 كارخانىغا، مەبلەغ سالغۇچىلارغا، پايدا كۆزلىمەيدىغان تەشكىلاتلارغا، ئاكادېمىيەلەرگە ياكى ئارمىيەگە ۋاكالىتەن، خىتاينى مەخسۇس تەتقىق قىلىدىغان كىشىلەرگىمۇ شۇنچە چۈشىنىكسىز تۇيۇلىدۇ؟ بۇ كىتاب قانداقتۇر خىتاي كومپارتىيەسىنىڭ مەخپىي ئارخىپخانىسىدىن چىقىپ باقمىغان مەخپىي ھۆججەتكە ئوخشىمايدۇ. دەل شۇنىڭ ئەكسىچە، بۇ كىتابنىڭ ئامېرىكا ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن تەرجىمە قىلىنغان دەسلەپكى ئېنگلىزچە نۇسخىسى ئاشكارا تارقىتىلغان بولۇپ، سىز گۇگىلدىن كىتاب ئىسمىنى كىرگۈزۈپ، ئاندىن «ئېنگلىزچە تەرجىمىسى» دېگەن كونۇپكىنى باسسىڭىز، ھايت ـ ھۇيت دېگۈچىلا ئىش پۈتىدۇ.

مەسىلە شۇكى، «چەكلىمىسىز ئۇرۇش» دېگەن بۇ كىتابنى ئوقۇش ئىنتايىن قىيىن. گەرچە ھەرقانداق ئامېرىكالىق بۇ كىتابنى تېپىپ ئوقۇيالايدىغان بولسىمۇ، ئەمما ئۇنى چۈشىنەلەيدىغانلار تولىمۇ ئاز. كىتابنىڭ خىتايچە ئەسلى نۇسخىسىنىڭ مەزمۇنى تولىمۇ زىچ ۋە كىشىنى گاڭگىرىتىدۇ. سىز تۇردىن تاپالايدىغان ھەقسىز، ئەمما يىرىك تەرجىمە نۇسخىسى تېخىمۇ شۇنداق. مەزكۇر كىتابتىكى مەزمۇنلار ئايىغى چىقماس تەكرار مەزمۇنلارنىڭ، شۇنداقلا ھەربىي تارىخ ۋە كۈلتۇرەل نەزەرىيە توغرىسىدىكى تاغدىن ـ باغدىن قىلىنغان بايانلارنىڭ ۋە ئامېرىكاغا قىلىنغان ھۇجۇملارنىڭ ئاستىغا كۆمۈلۈپ قالغان. (بۇ

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

كىتابنىڭ ئاپتورلىرى بولغان) چياۋ لياڭ (乔良) بىلەن ۋاڭ شياڭسۈيدىن (王湘穗) ئىبارەت ئىككى نەپەر پولكوۋنىك سۆزلەرنىڭ يوشۇرۇن مەنىلىرىگە كىرىشىپ قالغان، شۇنداقلا خاتا نەقىللەرنى ۋە مەنبەسىز پايدىلانمىلارنى قوللانغان. بۇ ئىككىيلەننىڭ 1990~1991 ـ يىلىدىكى پارس قولتۇقى ئۇرۇشىغا بولغان مەستانىلىقى بۇنى تارىخ بېتىدىكى كىچىككىنە قىستۇرما دەپ قارايدىغان ئامېرىكالىقلارنى گاڭگىرىتىپ قويغان. شۇنداقلا، ئاپتورلار ئىشلەتكەن يوشۇرۇن ئوخشىتىشلار بىز (ئامېرىكالىقلار)گە تولىمۇ غەلىتە تۇيۇلاتتى. «جەڭ ئىلاھىنىڭ چىرايى تۇتۇقلاشتى» (战神的面孔模糊了)، «ئامېرىكالىقلار پىلنىڭ ۋۇجۇدىنى سىلاپ، نېمىنى بايقىدى؟» (美国人在大象身上摸到了什么) دېگەن ئىككى بابنىڭ ماۋزۇسىنى ئويلاپ بېقىڭلارچۇ؟

مەن «مەخپىي ئۇرۇش: ئامېرىكانىڭ سەرخىللىرى غەپلەتتە قالغاندا، خىتاي قانداق باش كۆتۈردى؟» (Stealth War: How China Took Over While America's Elite Slept) ناملىق ئالدىنقى كىتابىمدىمۇ «چەكلىمىسىز ئۇرۇش» دېگەن كىتابنى كۆپ قېتىم تىلغا ئالغانىدىم. مەن شۇنى بايقىدىمكى، مەزكۇر كىتاب دەۋرىمىزدىكى خىتاي تەتقىقاتچىلىرىغا تونۇشلۇق بولسىمۇ، لېكىن ئۇنىڭ غەلىتە مۇرەككەپلىكى سەۋەبلىكمۇ ئەيتاۋۇر، غەربتىكى تەھلىلچىلەر مەزكۇر كىتابتىكى ئىستراتېگىيەلىك نەزەرنى خىتاينىڭ سىپايىگەرلىك ۋە تەبەسسۇم بىلەن پەردىلەنگەن، قارىماققا تاسادىپىيدەك كۆرۈنىدىغان، كىشىنى ئېزىقتۇرۇۋېتىدىغان قىلمىشلىرىغا باغلاپ چۈشىنەلمىگەن. ھالبۇكى، بۇ كىتابتىكى: «ئۆزىنىڭ مەنپەئەت تەلەپلىرىنى دۈشمەنگە قوبۇل قىلغۇزۇش ئۈچۈن، بارلىق ۋاستىلەرنى، جۈملىدىن قوراللىق كۈچ ۋە غەيرىي قوراللىق كۈچنى؛ ھەربىي ۋە غەيرىي ھەربىي، ئەجەللىك ۋە غەيرىي ئەجەللىك ۋاستىلەرنى ئىشلىتىش» دېگەنگە ئوخشاش بەزى مەزمۇنلار تولىمۇ يالىڭاچ ئىدى.

ئەينى چاغدا يازغىنىمدەك، مەزكۇر ئىستراتېگىيە مۇئەييەن پىكىرلەرنى باستۇرۇش، سىياسىي ئىختىلاپلارنى ئۇلغايتىش، تېخنىكا ئوغرىلاش، مەھسۇلاتلارنى تۆكمە قىلىپ سېتىپ بازارنى قالايمىقانلاشتۇرۇش قاتارلىق ھەرخىل ۋاستىلەر ئارقىلىق باشقا دۆلەتلەرنىڭ ئىشلىرىغا مۇداخىلە قىلىشنى يوللۇقلاشتۇرالايدۇ. (بۇ كىتابتىكى) تىببىي، تېخنىكىۋى ۋە ئىنژېنېرلىق ئۇچۇرلىرىنى توپلاشتا كارغا كېلىدىغان «ئاكادېمىكلار قوشۇنى» قۇرۇش پىكرى مېنى تولىمۇ قىزىقتۇرغانىدى. ھالبۇكى، خىتاي «تاجاۋۇز» قىلىدىغان ساھەلەر شۇنىڭدىن كېيىن ئىزچىل كۆپىيىپ كەلدى.

خىتاي كومپارتىيەسىنىڭ ئاز بىر قىسىم قىلمىشلىرى ھەققىدە ئويلىنىپ باقايلى:

* ئۇلار تاجسىمان ۋىرۇس ۋاباسىنى ھەل قىلىنىشى كېرەك بولغان ئىنسانىي كرىزىس دەپ قارىماستىن، ئۆزلىرىنىڭ مەنپەئەتى ئۈچۈن خىزمەت قىلىدىغان قورال قىلىۋالدى.

* كىلىمات ئۆزگىرىشى مەسىلىسىنى ئۆزلىرى ئەزەلدىن ۋۇجۇدقا چىقىرىشنى نىيەت قىلىپ باقمىغان ئىسلاھاتنىڭ بەدىلىگە خەلقئارالىق سەرخىللارنىڭ ئىقتىسادىي ماداراسىنى قولغا كەلتۈرۈشتىكى كوزېر قىلىۋالدى.

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

* خىتاي مەبلەغ بىلەن تەمىنلىگەن ئىقتىسادىي ئىشپىيونلۇق قىلمىشلىرىنىڭ كۆلىمى ئامېرىكا ئېتىراپ قىلغان دائىرىدىن ھالقىپ كەتتى.

* غەربتىكى شىركەتلەرگە ۋە ھۆكۈمەتلەرگە تىنىمسىز ھالدا تور ھۇجۇمى قوزغىدى.

* چەكلەنگەن ماددىلارنىڭ قانۇنسىز رەۋىشتە ئەتكەس قىلىنىشىغا يول قويۇپ (ھەتتا كۈشكۈرتۈپ، ت)، ئامېرىكادىكى ئەجەللىك فېنتانىل زەھىرى كرىزىسىنى تېخىمۇ ئەدىتىۋەتتى.

* غەربتىكى ئىستېمالچىلارغا سېتىلىدىغان كىيىم ـ كېچەك قاتارلىق مەھسۇلاتلارنى ئىشلەپچىقىرىشتا (شەرقىي تۈركىستاندىكى ئۇيغۇرلارنى ئاساس قىلغان، ت) كىشىلەرنى قۇل ئورنىدا ئىشلەتتى.

خىتاي كومپارتىيەسىنىڭ مۇشۇنچىۋالا ئىشلارنى قىلغانلىقىغا قارىماستىن، مەن «مەخپىي ئۇرۇش»نى ئېلان قىلغاندىن تارتىپ، بىر قىسىم ئوقۇرمەنلەرنىڭ گۇمانىغا ئۇچراپ كەلدىم. ئۇلار خىتاينىڭ ئىزچىل ھالدا سەۋرچان، ئۇزۇن مۇددەتلىك، ساھە ھالقىغان ئىستېراتېگىيە ئارقىلىق تاشقى دۇنيانى سىستېمىلىق ھالدا ۋەيران قىلىۋاتقانلىقىغا قەتئىي ئىشىنەلمىگەنىدى. ھەتتا، بەزىلەر «مەخپىي ئۇرۇش»نى «ۋەھىمە پەيدا قىلىش ئۇرۇنۇشى» دەپ ئۈلگۈرگەنىدى.

مەن بۇ خىل ئىنكاسلارنى كۆرگەندىن كېيىن، ئامېرىكالىق ئوقۇرمەنلەرنى خىتاينىڭ ئۇرۇش قوللانمىسى (يەنى «چەكلىمىسىز ئۇرۇش» دېگەن كىتاب)نى بىۋاسىتە ئوقۇش ئوقۇش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىشنىڭ نە قەدەر مۇھىملىقىنى تونۇپ يەتتىم ـ دە، «چەكلىمىسىز ئۇرۇش» بابمۇباب چۈشەندۈرۈلگەن قوللىنىشچان قوللانما تۈزۈپ چىقىشنى نىيەت قىلدىم ۋە بۇ جەرياندا مىساللارنى قوشۇش بىلەن بىر ۋاقىتتا، ئەسلى كىتابتىكى مۇناسىۋەتسىز، ئوقۇرمەنلەرنىڭ دىققىتىنى چالغىتىدىغان مەزمۇنلارنى چىقىرىۋەتتىم. بۇ جەرياندا، مەن «چەكلىمىسىز ئۇرۇش» يېزىلغان ۋە قوللىنىلغان ئارقا كۆرۈنۈشنى تارىخ، ھەربىي ئىستراتېگىيە ۋە خىتاي كۈلتۈرى ئارقىلىق ئىزاھلىدىم. مېنىڭ مەقسىتىم، «چەكلىمىسىز ئۇرۇش»تا خىتاي رەھبەرلىرىگە بېرىلگەن تەكلىپ ـ پىكىرلەرنىڭ يېقىنقى يىگىرمە يىلدا يۈز بەرگەن ئىشلار بىلەن نە قەدەر يۈكسەك دەرىجىدە بىردەكلىككە ئىگە ئىكەنلىكىنى يورۇتۇپ بېرىشتۇر.

بۇ كىتاب ماڭا خىتاي كومپارتىيەسىنىڭ قانداق قىلىپ، تولىمۇ ئاستا سۈرئەتتە بىزگە ئوغرىلىقچە ھۇجۇم قىلغانلىقىنى كۆرسىتىپ بەردى ۋە ئۇلارنىڭ كېيىنكى قەدەمدە قانداق قىلىدىغانلىقى توغرىسىدا ئەستايىدىل ئويلىنىشىمغا تۈرتكە بولدى. مەن ئۇنىڭ باشقىلارغىمۇ ئاشۇنداق تەسىر قىلىشىنى ئۈمىد قىلىمەن. مەن ئۇنى يېقىن كەلگۈسىدە خىتاي ھۆكۈمىتىگە قانداق تاقابىل تۇرۇش ھەققىدە مۇھىم ـــ ھەتتا ھايات ـ ماماتلىق ـــ قارار چىقارمىسا بولمايدىغان، ھۆكۈمىتىمىزدىكى ئەر ـ ئاياللار بىلەن، مۆھتىرەم سابىق خىزمەتداشلىرىم بىلەن ئورتاقلاشماقچى.

مەن ھەرقانداق بىر دۆلەتنى ناتسىست گېرمانىيەسى بىلەن سېلىشتۇرۇشنىڭ چەكتىن ئاشقانلىقتەك تۇيۇلىدىغانلىقىنى بىلىمەن. ئەمما، بىز خىتايغا بولغان كۆز قارىشىمىزغا قايتىدىن قاراپ چىقساق، تاجسىمان ۋىرۇس ۋاباسىنىڭ دۇنيانىڭ باشقا جايلىرىغا تارقىلىشىغا بىپەرۋالارچە ۋە رەھىمسىزلەرچە يول

ئەۋلاد گۇرۇپىسى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

قويغان ۋە شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، مۇسۇلمان پۇقرالىرىنى جازا لاگېرلىرىغا سولىۋالغان ھاكىمىيەت ئۇچۇن («ناتىسسىت» دېيىشتىن باشقا) يەنە قانداق ئىبارە قوللىنىش مۇمكىن؟ خوڭكوڭ (نىڭ خىتايغا ئۆتكۈزۈپ بېرىلىشى)نى ناتىسسىت گېرمانىيەسىنىڭ 1938 ـ يىلى ئاۋستىرىيەنى بېسىۋالغىنىغا تەقەسلاش مۇمكىن. ئۇنداقتا، خىتاينىڭ تەيۋەنگە قارشى كۇنسېرى كۇچىيۇاتقان ئۇرۇشخۇمار سۆزلىرىنى ۋە ھەربىي ھەرىكەتلىرىنى قانداق چۈشىنىش كېرەك؟

ئەگەر ئىككىنچى دۇنيا ئۇرۇشى مەزگىلىدە، بىر ئامېرىكا شىركىتى مىللىرىنى ياپونىيە جاھانگىرلىكىگە ئېكسپورت قىلماقچى بولسا ياكى ۋال كوچىسىدىكى بىر شىركەت ناتىسىستلار ئۇچۇن قورال ـ ياراغ ئىشلەپچىقىرىدىغان شىركەتنىڭ زاپىيولىرىغا كېپىل بولماقچى بولسا، جاھان ئەھلىنىڭ قانداق ئىنكاس قايتۇرۇشى مۇمكىنلىكىنى تەسەۋۋۇر قىلىپ بېقىڭ. بۇنداق بىر ئىشنى تەسەۋۋۇر قىلغىلىمۇ بولمايدۇ، شۇنداقمۇ؟ لېكىن، بۇگۇنكى كۇندە سانسىزلىغان ئامېرىكالىقلار يەنىلا خىتاي بىلەن سودا قىلىشقا، خىتايدا سودا قىلىشقا ئۇرۇنۇپ، خىتاي كومپارتىيەسىنىڭ قائىدىسىز ئۇرۇشىنى خاتا چۈشىنىۋېلىۋاتىدۇ ياكى كۆرمەسكە سېلىۋاتىدۇ.

مەن بايدېن ھۆكۈمىتىنىڭ (خىتايغا قارشى) بەزى ئىجابىي تەدبىرلەرنى قوللىنىش بىلەن بىر ۋاقىتتا، خىتاي تەھدىتىنىڭ زەھەرخەندىلىكىنى ۋە ۋەزىنىنى تۆۋەن مۆلچەرلەپ قويۇۋاتقانلىقىدىن قاتتىق ئەندىشە قىلىمەن. رەقىبلىرىمىز ئۆزلىرىنىڭ ئۇزۇن مۇددەتلىك پىلانىنى 1999 ـ يىلىلا تۈزۈپ بولغان بولۇپ، ئۇلار شۇنىڭدىن باشلاپ مەزكۇر پىلاننى تىنىمسىز رەۋىشتە ئىجرا قىلىپ كەلمەكتە. رەھبەرلىرىمىزنىڭ نېمە ئىش بولغانلىقىنى چۈشىنىش، ئاگاھلاندۇرۇش سىگنالى بېرىش، خەلقنى ئويغىتىش ۋە بارلىق سىياسىي تائىپىلەرگە تەۋە ئامېرىكالىقلارنى بۇ مۇستەبىت ھاكىمىيەتنى توسۇش ئۈچۇن قولىدىن كېلىشىچە كۈچ چىقىرىشقا ئىلھاملاندۇرۇشتىن ئىبارەت ئەخلاقىي مەجبۇرىيىتى بار.

مەن يەنە ئادەتتىكى ئامېرىكالىقلارنىڭمۇ بۇ كىتابنى ئوقۇشنى ئۈمىد قىلىمەن. ھازىر ئامېرىكادىكى ھۆكۈمدارلار، دىپلوماتلار، شىركەت خوجايىنلىرى، مەبلەغ سالغۇچىلار، ئاخباراتچىلار، تەتقىقاتچىلار ۋە ئاكادېمىكلارنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ھەربىر تەسىردار شەخس خىتاي كومپارتىيەسىگە قارشى كۈرەشكە ئىشتىراك قىلىدىغان پەيت يېتىپ كەلدى.

مەن بۇ كىتابنىڭ «چەكلىمىسىز ئۇرۇش» ۋە ئۇنىڭ ئاقىۋەتلىرىنى چۈشەندۈرۈش ئارقىلىق، ئامېرىكالىق ۋەتەنداشلىرىمنىڭ خىتاي بىلەن بولغان توقۇنۇشمىزنىڭ رېئاللىقىنى داۋاملىق ئىنكار قىلىشىغا ئىمكانىيەت قالدۇرماسلىقىنى ئۈمىد قىلىمەن. ئاددىي ۋە تەننى شۇركەندۈرىدىغان ھەقىقەت شۇكى، خىتاي كومپارتىيەسى بىزنىڭ تۈرمۇش ئۇسۇلىمىزنى ۋەيران قىلىش ئۈچۇن، ئاساسلىقى ئىقتىساد، تېخنىكا، دىپلوماتىيە ۋە تاراتقۇ ئارقىلىق (ھازىرچە تېخى ھەربىي كۈچىنى ئىشقا سالغىنى يوق) بار كۈچىنى ئىشقا سېلىۋاتىدۇ. بۇ پىلاننى چۈشىنىش ئۈچۇن، ئالدى بىلەن «چەكلىمىسىز ئۇرۇش»نى چۈشىنىشىڭىز كېرەك. بىز خەۋپىنىڭ تېخىمۇ زورىيىشىغا يول قويساق بولمايدۇ.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

روبېرت سپالدىڭ

ئامېرىكا ھاۋا ئارمىيەسىنىڭ بىرىگادا گېنېرالى

2021 ـ يىلى 15 ـ ئۆكتەبىر.

بىرىنچى باب: دۇشمىنىڭنى تونۇ!

«دۇشمىنىڭنى تونۇش ئۈچۈن، دۇشمىنىڭدەك بول!» بۇ خىتاينىڭ نۇرغۇنلىغان ئىستراتېگىيەلىك پاراسەتلىرىنىڭ ئىجادچىسى بولمىش سۇنزىنىڭ سۆزىدۇر. ئۇنىڭ دېمەكچى بولغىنى «مەسىلىگە دۇشمىنىڭنىڭ نەزىرىدە قارا! ئەگەر ۋەزىيەت ئۆزگەرسە، ئۇ قانداق ئىنكاس قايتۇرۇشى مۇمكىن؟ ئۇ ئۇستۇنلۇككە ئېرىشىش ئۈچۈن قانداق تەدبىرلەرنى قوللىنىشى مۇمكىن؟ ئۇنىڭ قانداق ئاجىزلىقلىرى بار؟» دېگەندىن ئىبارەتتۇر. (2019 ـ يىلىنىڭ ئاخىرى پەيدا بولغان) تاجسىمان ۋىرۇس ۋاباسى مەسىلىسىدە، بىز مەسىلىگە خىتاي كومپارتىيەسىنىڭ رەھبەرلىرىنىڭ نەزىرى بىلەن قارىمايلا قالماستىن، ھەتتا ئۇلارنىڭ دۇشمىنىمىز ئىكەنلىكىنمۇ تونۇپ يەتمىگەندۇق.

2020 ـ يىلى 1 ـ ئايدا، ئامېرىكالىقلار خىتاينىڭ ئېپىتقانلىرىغا، يەنى ئۇلارنىڭ «ۋىرۇس تىزگىنلەندى» دېگەن سۆزىگە ئىشەندى. دېمىسىمۇ ئۇلار نېمە ئۈچۈن ئەجەللىك كېسەللىكتىن ئىبارەت بۇنچە ئېغىر مەسىلە توغرىسىدا يالغان سۆزلىسۇن؟ ئەمما، بىز ئۇلارغا ئىشەنگەن بولساقمۇ، خىتاي كومپارتىيەسى ۋۇخەن ئاھالىلىرىنىڭ تاجسىمان ۋىرۇسنى دۇنيانىڭ باشقا جايلىرىغا ئېلىپ بارىدىغانلىقىنى، ھەتتا مەزكۇر كېسەلنى يەرشارىۋى ۋاباغا ئايلاندۇرۇۋېتىشى مۇمكىنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ، باشقىلارنىڭ خىتايغا كىرىشىنى چەكلىدى ـ يۇ، ئەمما ۋۇخەندىن قوزغىلىدىغان خەلقئارالىق ئۇچۇشلارغا رۇخسەت قىلىۋەردى. چۈنكى، خىتاي تولىمۇ زەھەرخەندىلىك بىلەن «COVID ـ 19 ۋاباسى ئامېرىكا بىلەن ياۋروپانى ئاجىزلاشتۇرۇش ئارقىلىق خىتايغا ياردەم بېرەلەيدۇ» دەپ چوت سوققانىدى.

خىتاي كومپارتىيەسى يەنە «ئەللىك تىيىن ئارمىيەسى» (五毛党) ئەزالىرىنىڭ باشچىلىقىدا دۇنيا مىقياسىدا خاتا ئۇچۇر تارقىتىش مۇجادىلىسىنى باشلىۋەتتى. «ئەللىك تىيىن ئارمىيەسى» ئەنئەنىۋى قوشۇن بولماستىن، غەربنىڭ ئىجتىمائىي ئالاقە سۇپىلىرىدا يازغان ھەر بىر يازمىسى ئۈچۈن (خىتاي پۇلىدا) ئەللىك تىيىن ھەق ئالىدىغان ئىجتىمائىي ئالاقە گۇرۇپپاڭچىلىرىدۇر. مەزكۇر خاتا ئۇچۇر تارقىتىش مۇجادىلىسىدە خىتاينىڭ COVID ـ 19 غا جىددىي ئىنكاس قايتۇرغانلىقى توغرىسىدىكى ئىجابىي ھېكايىلەر بەس ـ بەستە

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

ھەمبەھرلەندى ۋە بۇ تەدبىرلەرنىڭ ئۇنۇمى ئەمەلىيەتتىكىدىن كۆپتۇرۇپ داۋراڭ قىلىندى. ئۇنىڭ ئەكسىچە، ۋىرۇسنىڭ ئېغىرلىقى ۋە يۇقۇمچانلىق دەرىجىسى پەسەيتىپ تەشۋىق قىلىندى. شۇنداقلا، خىتاي ئەمەلدارلىرى ئۆزلىرى ئىمزالاشقان كېلىشىمگە خىلاپ ھالدا، ئۇدا بىر نەچچە ھەپتە دۇنيا سەھىيە تەشكىلاتىغا يۇقۇم ئەھۋالىنى دوكلات قىلمىدى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، ۋۇخەن ۋە خىتاينىڭ باشقا شەھەرلىرىدىن ئۆچۈۋاتقان خەلقئارالىق سايياھەتچىلەر ۋىرۇسنى ئاسىيادىن ياۋروپاغا ۋە ئۇزۇن ئۆتمەي ئامېرىكاغا ئېلىپ باردى. خىتاينىڭ تا بۈگۈنگىچە ئۆز دوختۇرلىرىنى (تاجسمان ۋىرۇس ۋاباسى توغرىسىدا) ئېغىز ئاچقىلى قويماسلىقىنى، گېن تەرتىپلىرى ۋە ۋىرۇس ئەۋرىشكىسىنى ئورتاقلاشقىلى ئۇنىماسلىقىنى، چەتئەللىك تەتقىقاتچىلارنىڭ خىتايغا كىرىپ ۋىرۇسنىڭ مەنبەسىنى تەكشۈرۈشىگە ۋە شۇنىڭغا ماس ھالدا داۋالاش لايىھەسى تۈزۈشىگە يول قويماسلىقىنى كىممۇ خىيال قىلغان دەيسىز؟

COVID ـ 19 نىڭ «شاراپىتى»دە، دۇنيادىكى غوللۇق ئىقتىسادىي گەۋدىلەر 2020 ـ يىلىنىڭ ئاخىردا تەخمىنەن تۆت تىرىليون دوللارلىق ئىقتىسادىي ھاسىلاتنى يوقاتتى ۋە بەش مىليوندىن كۆپرەك ئادەم ئۆلدى. خىتاي ئۆز ئىقتىسادىنى غەربكە قارىغاندا تېزرەك ئەسلىگە كەلتۈرگەندىن سىرت، نەپەسلەندۈرگۈچ ۋە شەخسىي قوغداش ئۈسكۈنىلىرى قاتارلىق غەرب ئەللىرى جىددىي ئېھتىياجلىق بولغان نۇرغۇن تاۋارلارنى تۈركۈملەپ ئىشلەپچىقىرىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە ئىدى. خىتاي يەنە تەشۋىقاتتىمۇ غەلبىگە ئېرىشتى، چۈنكى ئۇلار ئامېرىكانىڭ مەغلۇبىيىتىنى كۆرسىتىپ بېرىدىغان يەنە بىر سەۋەبنى تاپتى ۋە تارىخنى ئۆزگەرتىپ يېزىش ۋە يوقىتىش ئارقىلىق ئۆز قىلمىشىنى ماختاپ ئۇچۇردى.

خىتاي رەھبەرلىرىگە نىسبەتەن، تاجسىمان ۋىرۇس مەسىلە ئەمەس، بەلكى بىر پۇرسەت ۋە خىتاينىڭ مەنپەئەتىنى زورايتىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان قورال ئىدى. مەزكۇر ۋىرۇس ۋۇخەن تەجرىبىخانىسىدىن مەيلى قەستەن، ياكى ئېھتىياتسىزلىقتىن قويۇپ بېرىلگەن بولسۇن ـــ بىز بۇنى مەڭگۈل بىلەلمەسلىكىمىز مۇمكىن ـــ شۇنىڭدىن كېيىنكى ئىشلارنىڭ ھەممىسى ئەستايىدىللىق بىلەن پىلانلانغان بولۇپ، مەزكۇر پىلانلىق تاكتىكىلار دۇنيانىڭ باشقا جايلىرىنى ئېغىر ۋەيرانچىلىققا ئۇچراتتى.

ئەگەر خىتاي كومپارتىيەسىنىڭ قىلمىشلىرىنىڭ مەزكۇر ئاقىۋەتلىرى (تاجسىمان ۋىرۇستىن ئارقىلىق ئۆلۈم ـ يېتىمغا سەۋەب بولۇشتىن غەيرىي تاكتىكىنىڭ ئەمەس، بەلكى) ئەنئەنىۋى ھەربىي ھۇجۇملارنىڭ نەتىجىسى بولغان بولسا، ئامېرىكا چوقۇم ئۆچ ئالغان بولاتتى. ئەمما، رەھىمسىز ئىقتىسادىي سىياسەتنىڭ، جامائەت مەنپەئەتىگە بولغان سەل قاراشنىڭ ۋە ئىنتېرنېتنى قورالغا ئايلاندۇرۇشنىڭ بىرىكمىسى بولمىش بۇ خىل مەخپىي ئۇرۇش ئاساسەن كىشىلەرنىڭ دىققىتىنى تارتمىدى. گەرچە سۈيقەست نەزەرىيەچىلىرى «خىتاي COVID ـ 19 نى بىئولوگىيىلىك قورال سۈپىتىدە تەجرىبىخانىدا ياساپ چىققان» دېيىشكەن بولسىمۇ، نىسبەتەن ئەقىلگە ئۇيغۇن ۋە ئىسپاتلانغان مۇمكىنچىلىك توغرىسىدا توختالغان ئامېرىكالىقلار تولىمۇ ئاز بولدى. بۇ خىل مۇمكىنچىلىك «خىتاينىڭ تۈيۇقسىز كۆرۈلگەن كىرىزىستىن پايدىلىنىپ، ئۆزىنىڭ مەنپەئەتىنى زورايتىپ، رەقىبىگە زىيان يەتكۈزگەن»لىكىدۇر. ئۇلار ۋۇخەنلىك دوكتور لى ۋېنلىياڭ (李文亮)

ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
www.uyghurkitap.com

(يېڭى ۋىرۇسنىڭ خەتىرى توغرىسىدا) ئاگاھلاندۇرۇش بەرگەندىن باشلاپلا، ئاممىغا يالغان سۆزلەشكە باشلىغانىدى. ھالبۇكى، مەن 2021 ـ يىلىنىڭ ئاخىرىدا مەزكۇر كىتابنى يېزىۋاتقان ئۇشبۇ پەيتلەردىمۇ، خىتاي يەنىلا ئۆزىدىكى تاجسىمان ۋىرۇس ۋاباسى ستاتىستىكىسى ھەققىدە يالغان سۆزلەۋاتىدۇ.

ئۆتمۈشكە نەزەر سالساق، ئامېرىكانىڭ «دۈشمىنىڭنى تونۇ» دېگەن كونا ھەربىي ھېكمەتكە سەل قارىغانلىقىنى كۆرەلەيمىز. ئەگەر بىز خىتاي كومپارتىيەسىگە تېخىمۇ قاتتىق نەزەردە قارىغان بولساق ھەمدە «خىتاي ھۆكۈمىتىنى تەنقىدلەش ئىرقچىلىق ھېسابلىنىدۇ» دەيدىغان خاتا ۋە ئەخمىقانە قاراش سەۋەبلىك دىققىتىمىز چېچىلىپ كەتمىگەن بولسا، تاجسىمان ۋىرۇس ۋاباسىنىڭ دەسلەپكى مەزگىللىرى ھازىرقىدىن قانچىلىك پەرقلىق بولغان بولار ئىدى؟ لېكىن، بىز دۈشمىنىمىزنىڭ زادى نېمىگە ئېرىشمەكچى ئىكەنلىكىنى ۋە ئۇلارنىڭ ھىيلىسىنى چۈشىنەلمىدۇق.

خىتاي نېمىگە ئېرىشمەكچى؟

ھەر قانداق بىر دۆلەتنىڭ نىشانى ۋە مۇددىئاسىنى چۈشىنىش دىپلوماتىيەنىڭ ۋە دۆلەت بىخەتەرلىكىنىڭ ئاساسىدۇر. زور كۆلەملىك قوشۇنغا ۋە يادرو قوراللىرىغا ئىگە، يېڭىدىن گۈللىنىۋاتقان دەرىجىدىن تاشقىرى چوڭ دۆلەت بىلەن مۇناسىۋەت قىلغاندا، بۇ نۇقتا تېخىمۇ مۇھىم. تېگى ـ تەكتىدىن ئېيتقاندا، سىز رەقىبىڭىزنىڭ ئۆزىڭىز ئۈچۈن تەھدىت ياكى ئەمەسلىكىنى بىلىشنى ئويلايسىز. ئەگەر شۇنداق بولسا، بۇ زادى قانداق تەھدىت؟ ئۇلار قوشنىلىرى بىلەن ئۇرۇش قىلىشنى ئويلامدۇ ۋە بۇنداق قىلىشقا قۇربى يېتەمدۇ؟ ئۇلار زېمىنغا ئېرىشمەكچىمۇ ياكى بايلىققىمۇ؟ ياكى دۇنيا سودىسىنى كونترول قىلماقچىمۇ؟ ئۇلار ئامېرىكاغا تاجاۋۇز قىلامدۇ؟ دۆلەت بىخەتەرلىك تەھلىلچىلىرى ـــ مەن بىر مەھەل شۇلاردىن بىرى ئىدىم ـــ پارتىيە رەھبەرلىرىنىڭ نۇتۇقلىرىدىن، ئىلمىي ماقالىلەردىن، ھەربىي تەلىماتلاردىكى ئىبارىلەردىن يىپ ئۇچى ئىزدەيدۇ. بىز ھەمىشە مەينەت كۆزنەكنىڭ سىرتىدا تۇرۇپ دېرىزىنىڭ ئىچىگە نەزەر سالىمىز ياكى پاكىز كۆزنەكتىن بىرەرنى تېپىشنى ئويلايمىز. مەنچە «چەكلىمىسىز ئۇرۇش» بىز ئۈچۈن دەل ئاشۇ كۆزنەك بولالايدۇ. بىز خىتاينىڭ زادى نېمە ئىش قىلىۋاتقانلىقىنى ئايدىڭلاشتۇرۇۋالساقلا، «چەكلىمىسىز ئۇرۇش» ئۇنىڭ «قانداق ۋە نېمە ئۈچۈن؟» ئىكەنلىكىنى چۈشىنىشىمىزگە ياردەم بېرىدۇ.

ۋىنستون چېرچىل سوۋېت ئىتتىپاقى رۇسىيەسى ھەققىدە «ئۇ سىرنىڭ ئىچىدىكى سىرغا ئورالغان بىر تېپىشماقتۇر» دېگەن. ئۇ جوسېف ستالىن ۋە ئۇنىڭ كرېمىل سارىيىدىكى كوممۇنىست قولچوماقچىلىرىنىڭ تەپەككۇرىنى چۈشىنىشكە ئۇرۇنغانىدى. ئامېرىكا رەھبەرلىرى سوغۇقچىلىق ئۇرۇشى ئەۋجىگە چىققان چاغلاردا مىڭ قېتىملاپ: «رۇسىيە زادى نېمە قىلىۋاتىدۇ؟ ئۇلار نېمىگە ئېرىشمەكچى؟ ئۇلار قانچىلىك خەتەرلىك؟» دەپ سوئال قويىدى ۋە ئاخىرى ئۇلارغا جاۋاب تاپتى. پرىزدېنت رونالد رېگاننىڭ ئاقىلانە تەھلىلى ۋە جاسارىتىنىڭ سايىسىدە، بىز رۇسىيەنى ئىقتىسادى ئاجىز، ئارمىيەسى بىھۇدە زورىيىپ كەتكەن، تۈگىمەس

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

ئىقتىسادىي ئاپەتنىڭ دەرىدىدە تولغىنىۋاتقان، ئاخىرىدا كوممۇنىستنىڭ پارتىيەنىڭ مەغلۇبىيەتتىن باشقا نەرسە ئەمەسلىكىنى ئىسپاتلايدىغان ئىچى كاۋاك دۆلەت دەپ مۆلچەرلىدۇق. نەتىجىدە، رېگاننىڭ ھەربىي ھازىرلىق رىقابىتى ئۇلارنى ھاڭدىن غۇلىتىۋەتتى. (يەنى ئامېرىكا سوۋېت ئىتتىپاقىنى تەننەرخى پەۋقۇلئاددە يۇقىرى، ئالەم بوشلۇقى رىقابىتىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ھەربىي ھازىرلىق رىقابىتىگە سۆرەپ كىردى، ئەمما سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ ئىقتىسادىي كۆچى بۇنىڭغا يار بەرمىگەچكە، ھەربىي چىقىمنىڭ زىيادە ئېشىپ كېتىشى سەۋەبلىك، باشقا ساھەلەردە ئېغىر ئىقتىسادىي بوھران كۆرۈلدى ۋە سوۋېت ئىتتىپاقى ئاخىرىدا يىمىرىلىش تەقدىرىدىن قېچىپ قۇتۇلالمىدى، بۇ ھەقتە ژۇرنىلىمىز تەھرىراتى تەرىپىدىن تەرجىمە قىلىنغان «يۇز يىللىق مارافون» دېگەن كىتابتىن تېخىمۇ تەپسىلىي مەلۇماتقا ئېرىشەلەيسىز.)

لېكىن، خىتايغا قارىتا ئوخشاش تەدبىر قوللىنىش خاتالىقتۇر. خىتاينىڭ مۇددىئاسى رۇسىيەنىڭكىگە قارىغاندا تېخىمۇ تۇتۇق. رەھبەرلىرىمىز بۈگۈن سادىر قىلىشى مۇمكىن بولغان ئەڭ چوڭ خاتالىق ـــ ئۇلارنىڭ «خىتاي كومپارتىيەسىنىڭ نېمىگە ئېرىشمەكچى ئىكەنلىكىنى ۋە قانداق ئېرىشىدىغانلىقىنى ئېنىق بىلمىز» دەپ ئويلۇپلىشىدۇر.

رەقىبلىرىمىز ھەققىدە بىر نەرسە بىلمىز دەپ ئويلاش ئاسان. نېمىلا دېگەن بىلەن، بىز شىمالىي كورىيە ئۇرۇشى مەزگىلىدە خىتاي ئەسكەرلىرىگە قارشى قانلىق جەڭلەرنى قىلدۇق. خىتاي ھىندىستان ۋە ۋېيتنام بىلەن تالاش-تارتىش بولۇۋاتقان زېمىندا ئۇرۇش قىلدى. يېقىندىن بۇيان، بىزنىڭ دىپلوماتىك ۋە ھەربىي ساھەيىمىزدىكىلەرنىڭ ھەربىي ھەرىكەت قوللىنىلىش مۇمكىنچىلىكىگە بولغان ئەندىشىسىنىڭ تۆۋەنلىشى سەۋەبلىك، ئۇلاردا «خىتاي ئامېرىكاغا بىۋاستە تەھدىت ئېلىپ كەلمەيدۇ. ئۇلار (بىز ئۈچۈن) بىۋاستە تەھدىت بولغان تەقدىردىمۇ، بىز بارلىق نورمال ئۇسۇللار بىلەن ئۇلارغا بېسىم ئىشلىتىپ ئۇلارنى تىزگىنلىيەلەيمىز» دەيدىغان ئورتاق تونۇش شەكىللەندى.

ئەمما بىز سوۋېت ئىتتىپاقىغا قوللانغان تاكتىكىنى قايتا ئىشلىتەلمەيمىز ھەمدە ئوخشاش نەتىجىنىمۇ كۈتەلمەيمىز. خىتاي تېخىمۇ چوڭ مەسىلىدۇر. شۇنداق، ئۇلار ماۋ زېدوڭ دەۋرىدە (سوۋېت ئىتتىپاقىغا) ئوخشاشلا غايەت زور ئىقتىسادىي خاتالىقلارنى سادىر قىلىپ، مىليونلىغان كىشىنىڭ ئاچارچىلىقتىن ئۆلۈشىگە سەۋەب بولدى. ئۇلارنىڭ دەھشەتلىك سىياسىي تازىلىشى سەۋەبلىك، 1980-يىللاردىن ئىلگىرى خىتاي جەمئىيىتىدىكى ئىختىساسلىقلار خوراپ تۈگىدى. لېكىن، خىتاي يەنىلا ئامان قالدى، ھەتتا گۈللەندى ۋە شۇنىڭدىن كېيىن ئاساسەن خاتالىق سادىر قىلمىدى. شۇنى ئۇنۇتماسلىق كېرەككى، ئۇلارنىڭ ئىقتىسادى رۇسىيەنىڭكىنى بەكلا چاندۇرۇپ قويىدۇ، ئۇلارنىڭ 1 مىليارد 400 مىليون نوپۇسىمۇ شۇنداق. ئۇلارنىڭ (ئاتالمىش «خىتايچە») كوممۇنىزم نۇسخىسى سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭكىگە قارىغاندا تېخىمۇ مۇرەككەپ بولۇپ، خىتاي قىسمەن چەكلىمە قويغان ئاساستا كارخانىلارنىڭ ئەركىن تىجارەت قىلىشىغا يول قويغان. شۇنداقلا، خىتاي كۆلتۇرى ئۇلارنىڭ كارخانچىلىق روھىغا سىڭىپ كىرگەن بولۇپ، رۇسىيەدە بۇ خىل ئەھۋال مەۋجۇت ئەمەس ئىدى. ھازىر خىتاي ئارمىيەسى ناھايىتى قۇدرەتلىك. خىتاي مەيلى تەتقىق قىلىپ ئېچىش ياكى ئوغرىلاشتا بولسۇن، تېخنىكا جەھەتتە ئىلغار دۆلەتتۇر. خىتاينىڭ مەبلىغى ئۇنى يەرشارى مىقياسىدا سوۋېت

ئەۋلاد گۈزىيىمىسى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

ئىتتىپاقى مۇۋەپپەق بولۇپ باقمىغان ئىمتىيازلارغا ئىگە قىلدى. ئەلۋەتتە، خىتاينىڭمۇ ئۆزىگە تۇشلۇق مەسىلىلىرى بار، مەن بۇ ھەقتە كېيىن ئايرىم توختىلىمەن. لېكىن، ئەڭ چوڭ ساۋاق شۇكى: خىتاي ئىككىنچى ئەۋلاد رۇسىيە ئەمەس.

ئۇنداقتا، خىتاي زادى نېمە قىلىۋاتىدۇ؟ ئۇلار نېمىگە ئېرىشمەكچى؟ شۇنداقلا، ئۇلار ئۆز نىشانىغا يېتىش ئۈچۈن قانداق ئۇسۇللارنى قوللىنىۋاتىدۇ؟

ئامېرىكادىكى نۇرغۇن سىياسىيونلار ۋە شىركەت خوجايىنلىرىغا كۆرە، خىتاي ئانچە كۆپ نەرسىگە ئىنتىلمەيدۇ ۋە زىنھار بىزگە قارشى ئىش قىلغىنى يوق. بەشبۇرجەكلىك بىنا (ئامېرىكا دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرلىقىنىڭ باش شتابى)دىكى بۇ تېمىدىكى سۆھبەتلەر يۇقىرى قاتلامدىكىلەرنىڭ كۆز قاراشلىرى تەرىپىدىن يېتەكلىنىدۇ. مەلۇم مەندىن ئېيتقاندا، پىرىزدېنتنىڭ، شۇنداقلا ئۇنىڭ ئەڭ ئالىي مەسلىھەتچىلىرى ۋە كابىنېت ئەزالىرىنىڭ كۆز قارىشى يىغىنىنىڭ ئاتموسفېراسىنى بەلگىلەيدۇ. مەن ئاقسارايدا دۆلەت بىخەتەرلىك خادىمى بولغان ۋە ئامېرىكا دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرلىقىدا ئىشلىگەن چاغلىرىمدا، بىزدىن تەلەپ قىلىنىدىغىنى «ئەگەر سىز خىتاينى دۇشمەن دېسىڭىز، خىزمىتىڭىزدىن ئايرىلىشىڭىز مۇمكىن» دېگەن نۇقتىئىنەزەر ئىدى. ھالبۇكى، خىزمەتتىكى رەسمىيەتچىلىكتىن خالىي بولغان چاغلاردا، مەن خىزمەتداشلىرىم بىلەن بۇ تېمىدا قىزغىن مۇنازىرىلىشىپ كېتەتتۇق.

مەن 2014-يىلى «شتاب باشلىقلىرى بىرلەشمە مەجلىسى»نىڭ خىتاي ئىشلىرى مەسلىھەتچىسىلىك سۈپىتىم بىلەن بەشبۇرجەكلىك بىناغا كەلگىنىمدە، ئوباما ھۆكۈمىتىنىڭ يولىيورۇقى تولىمۇ ئوچۇق ئىدى: خىتاي بىلەن ئارىمىزدىكى ئىقتىسادىي مۇناسىۋەت پەۋقۇلئاددە مۇھىم بولغاچقا، بىز ئاشكارا ھالدا خىتاي بىلەن دۇشمەنلىشىدىغان ھېچقانداق ئىشنى قىلمايمىز. ئوباما ھۆكۈمىتىنىڭ تۈتۈمى «دۇنيادىكى ئەڭ كۈچلۈك ئىككى دۆلەت (ئامېرىكا بىلەن خىتاينى دېمەكچى)، يادرو قورالىلىرىغا ئىگە شىمالىي كورىيە ۋە كىلىمات ئۆزگىرىشى قاتارلىق تېخىمۇ چوڭ خىرىسلارنى بىرلىكتە ھەل قىلىشى كېرەك» دېگەندىن ئىبارەت ئىدى ۋە بۇ تۈتۈم «خىتاي بۇ ئىككى مەسىلىنى ھەل قىلىشنى ئويلايدۇ» دېگەن بىمەنە چۈشەنچىنى ئاساس قىلغانىدى (لېكىن، ئەھۋال ئۇنداق ئەمەس).

ئۇ يىللاردا مەندە مۇنداق ئىككى مۇھىم تونۇش يېتىلدى. بىرىنچىسى، خىتاي كومپارتىيەسىنىڭ باش نىشانى خىتاي كومپارتىيەسىنىڭ مەۋجۇتلۇقىغا كاپالەتلىك قىلىش. ئىككىنچىسى، بۇ نىشانغا يېتىشتىكى ئەڭ چوڭ تەھدىت ئامېرىكانىڭ دېموكراتىيەسى. بىز ئۇلارنى دۇشمىنىمىز دەپ قارىماسلىقىمىز مۇمكىن، ئەمما ئۇلار بىزنى ئۆزلىرىنىڭ ھايات-ماماتىغا ئالاقىدار دۇشمىنى دەپ قارايدۇ.

ئىككىنچى دۇنيا ئۇرۇشىدىن كېيىن بىرلىككە كېلىنگەن يەر شارىلىشىشنىڭ ئاساسى «ئاتلانتىك نىزامنامىسى»نىڭ (Atlantic Charter) پىرىنسىپلىرى بولۇپ، ئۇ بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتى، دۇنيا سودا تەشكىلاتى ۋە باشقا تەشكىلاتلارغىمۇ كۈچلۈك تەسىر كۆرسەتكەن. مەزكۇر نىزامنامىدە «ئەركىن بازار، دېموكراتىك پىرىنسىپ، قانۇن بىلەن ئىدارە قىلىش ۋە ئۆز تەقدىرىنى ئۆزى بەلگىلەش»تىن ئىبارەت تۆت

ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
www.uyghurkitap.com

ئاچقۇچلۇق پىرىنسىپ بار بولۇپ، داۋۇسقا ئوخشاش جايلارغا توپلانغان خەلقئارالىق سەرخىللار خىتاينىڭ مۇشۇ پىرىنسىپلارغا قاراپ مېڭىۋاتقانلىقىغا ئىشىنىدۇ. ھالبۇكى، ئەمەلىيەت دەل شۇنىڭ ئەكسىچە. كېيىن چۈشىنىپ يەتكىنىمىزدەك، خىتاي كومپارتىيەسى مەزكۇر پرىنسىپلارنى ئۆز مەۋجۇتلۇقىغا نىسبەتەن تۆپكى تەھدىت دەپ قارايدۇ.

خىتاي خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ئاساسىي قانۇنى بار، ئەمما ئۇنىڭ ئورنىنى «خىتاي كومپارتىيەسى نىزامنامىسى» ئىگىلىۋالغان ۋە مەزكۇر نىزامنامىدە خىتايدىكى ئىگىلىك ھوقۇق ساھىبى ـــ يەنى ھۆكۈمدار ـــ نىڭ پارتىيە ئىكەنلىكى ئېنىق كۆرسىتىلگەن. شۇنداقلا، پارتىيەنىڭ ھۆكۈمرانى ـــ نەزەرىيە جەھەتتە مەركىزىي كومىتېت، ئەمەلىيەتتە بولسا شى جىنپىڭ ـــ دۆلەتنىڭ ھۆكۈمرانىدۇر. توقسان مىليون پارتىيە ئەزاسى شى جىنپىڭنىڭ خاس كادىرلىرى بولۇپ، ئۇلار ئۆزلىرىدىن باشقا 1 مىليارد 350 مىليون خىتاي پۇقراسى ئارىسىدىكى ئالاھىدە ئىمتىيازلىق تەبىقىدۇر. خىتاينىڭ ھاكىمىيەتتىكى پارتىيەگە تەۋە بولۇشنى ۋە غەربنىڭ ئىدىيەسىنى باستۇرۇشنى يوللۇقلاشتۇرىدىغان نۇرغۇن باھانىلىرى بار.

مەن ئاز ئۇچرايدىغان، خىتاينىڭ ئىچكى ئىدىيەسى بىلەن ئۇچرىشىش پۇرسىتىگە ئېرىشكىنىمدە ئەڭ بەك روشەن بولغىنى مۇشۇ نۇقتا ئىدى. 2013 ـ يىلى ئاشكارىلانغان 9 ـ نومۇرلۇق ھۆججەت نۇرغۇنلىغان يەرلىك ئەمەلدارلارغا تارقىتىلغان پارتىيە يولىيورۇقى ئىدى. ئەينى چاغدا، شى جىنپىڭ تەختكە يېڭى چىققان، شۇنداقلا ئامېرىكا رەتلىك ۋە پۈزۈر كىنىگەن ئەپەندى سىياق بۇ ئادەمنىڭ كېيىنكى باسقۇچلۇق ئىسلاھاتنى باشلىشىدىن زور ئۈمىد كۈتكەنىدى. 9 ـ نومۇرلۇق ھۆججەت، ئۇنى قانداق ئوقۇشنى بىلدۈرگەنلار ئۈچۈن، بۇ ئۈمىدنى سۇغا چىلاشتۇرغانىدى. مەركىزىي كومىتېت تەرىپىدىن تارقىتىلغان مەزكۇر ھۆججەت كۈنسېرى كۈچىيىۋاتقان ئىسلاھات ھەرىكىتىنى قاتتىق ئەيىبلىگەن ۋە يەرلىك ئەمەلدارلارغا خىتاينىڭ تەۋرەنمەس كوممۇنىزم دۆلىتى ئىكەنلىكىنى، غەربنىڭ غايىسىنىڭ بەربات بولىدىغانلىقىنى ئۇپئوچۇق ئىبارىلەر بىلەن بىلدۈرگەنىدى. (مەزكۇر ھۆججەتتە) ئاساسىي قانۇنلۇق دېموكراتىيە، ئاخبارات ئەركىنلىكى، قالايمىقانچىلىق مەزگىلىدىكى خىتاي تارىخىنى تەكشۈرۈش ۋە ئىقتىسادنى خۇسۇسىيلاشتۇرۇش قاتارلىقلار چەكلەنگەن ئۇقۇملارنىڭ قاتارىدا ئىدى. ئىسلاھاتنى تەشەببۇس قىلغۇچىلار ئاغدۇرمىچىلار بولۇپ، ئۇلارنىڭ مەقسىتى «غەربنىڭ قىممەت سىستېمىسى بىلەن بىز تەشەببۇس قىلىۋاتقان قىممەت سىستېمىسىنىڭ ماھىيەتلىك پەرقىنى خىرەلەشتۈرۈش ۋە ئاخىردا غەربنىڭ قىممەت سىستېمىسىنى سوتسىيالىزمنىڭ يادرولۇق قىممەت قارىشىنىڭ ئورنىغا دەسسىتىش» ئىدى.

بۇ پىكىرلەر (خىتاينىڭ نەزىرىدە) ھەزەر قىلىشقا تېگىشلىك تەھدىتلەر ئىدى. دەرۋەقە، (مەزكۇر ھۆججەت تارقىتىلىپ) ئۇزۇن ئۆتمەي، كىشىلىك ھوقۇق ئادۋوكاتلىرى، ئاكادېمىكلار ۋە ئاخباراتچىلار تۈركۈملەپ قولغا ئېلىنىشقا ۋە تۈتۈپ تۇرۇلۇشقا باشلىدى.

ۋاشىنگتوندا بولسا، بۇ ھەقتە ئانچە كۆپ تەشۋىش يوق ئىدى. خىتاينىڭ بۇنچە كۆپ ساھەگە چېتىلىدىغان قىلمىشلىرىنىڭ مۇرەككەپلىكى سەۋەبلىك، ئامېرىكانىڭ نۇرغۇن ئورگانلىرى بۇ مەسىلىگە

ئەۋلاد گۈزەللىمىسى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

«مېنىڭ ئىشىم ئەمەس» دەپ قارايتتى. دېمىسىمۇ ئامېرىكا دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرلىقى شېنجېندا مۇخبىرلارنىڭ قولغا ئېلىنىشىدىن ياكى كىرىمنىي جىلغىسىدىكى بەزى شىركەتلەرنىڭ پاتېنتىنىڭ (خىتاي تەرىپىدىن) دەخلى ـ تەرۇز قىلىنغانلىقىدىن قانداقمۇ ئەندىشىلەنسۇن؟ ئامېرىكا سودا مىنىستىرلىقى جەنۇبىي خىتاي دېڭىزىدىكى سۇنئىي ئارال ۋە خادا تاشلاردىن قانداقمۇ تەشۋىشلەنسۇن؟ ھېچكىم خىتاينىڭ ئومۇمىي ئىستراتېگىيەسىنى كۆرۈپ يېتەلمىگەنىدى.

ئامېرىكا رەھبەرلىرى (سوۋېت ئىتتىپاقىنى غۇلاتقانلىقى سەۋەبلىك) «كوممۇنىزم ئۆلدى، ئامېرىكا قەد كۆتۈرۈۋاتىدۇ» دەپ ئويلاپ خۇددىنى يوقاتقاندا، خىتاي كومپارتىيەسىنىڭ رەھبەرلىرى 2049 ـ يىلى، يەنى خىتاي كومپارتىيەسىنىڭ خىتايدا ھاكىمىيەتنى قولغا ئالغىنىغا يۈز يىل بولغاندا، قانداق قىلىپ يېڭى يەرشارىۋى دەرىجىدىن تاشقىرى چوڭ دۆلەتكە ئايلىنىش ھەققىدە پىلان تۈزۈۋاتاتتى. 1989 ـ يىلى تىيەنئەنمېن مەيدانىدا نامايىش قىلىنغاندىلا، خىتاي كومپارتىيەسى غەربنىڭ كاپىتالى ۋە تېخنىكىسىنى ئىمپورت قىلىۋاتقانلىقىغا قارىماستىن، غەربنىڭ پىكىر ئەركىنلىكى ۋە دېموكراتىيە ئۇقۇملىرىنى چەكلەشنىڭ مۇھىملىقىنى تونۇپ يەتكەنىدى. مېڭە يۇيۇش ۋە ئىدىيەنى تىزگىنلەش (ئۇلارغا نىسبەتەن) ئىلگىرىكى ھەر قانداق ۋاقىتتىكىدىن مۇھىم بولۇپ قالغانىدى. خىتاينىڭ بارلىق قىلمىشلىرىنىڭ ماۋ زېدوڭنى پەخرلەندۇرىدىغان رەۋىشته بىر پۈتۈنلەشتۈرۈلۈشىدىكى سەۋەب ئەنە شۇدۇر.

خىتاينىڭ ئىستراتېگىيەسى

دۇشمىنىڭنىڭ نېمىگە ئېرىشمەكچى ئىكەنلىكىنى بىلىشلا يېتەرلىك ئەمەس، ئۇنىڭ ئىستراتېگىيەسىنمۇ چۈشىنىشىڭىز زۆرۈر. ئامېرىكالىقلارنى گاڭگىراتقىنى دەل مۇشۇ نۇقتا. بىز «ئومۇمىيۈزلۈك ئۇرۇش»تىن ئىبارەت بىرلا خىل ئۇسۇلدا كۈرەش قىلىشقا ۋە تاجاۋۇزچىلىققىمۇ ئوخشاش نەزەردە قاراشقا (يەنى دۇشمىنىمىز رەسمىي قوشۇن تارتىپ، قورالىلىق ئۇرۇش قوزغىمىغۇچە، ئۇنىڭ قىلمىشىنى «تاجاۋۇزچىلىق» دەپ قارىماسلىققا) كۆنۈكتۈق. ھالبۇكى، خىتايلار باشقا ئىشلارنى قىلۋاتىدۇ.

ئامېرىكا كارخانا ساھەسىدىكى دوستلىرىمىدىن ئېرىشكەن بىر قىسىم مەلۇماتلار مېنى خىتاينىڭ تاجاۋۇزچىلىق دەرىجىسىنى ئوچۇق كۆرۈپ يېتىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلدى. مەبلىغى خەتەر ئىچىدە قالغان بەزى ئەقىللىق كىشىلەر ئومۇمىي ۋەزىيەتنى كۆرۈپ يەتكەنىدى. خىتايلار ئاللىبۇرۇن «ھەممە جايىنى قاپلىغان ئۇرۇش» قىلۋاتقان بولۇپ، سوراشقا تېگىشلىك سوئال «ئۇنىڭ كېيىنكى نىشانى قەيەر؟»دۇر.

ئۇلار خىتاينىڭ قانداقسىغا تېخنىكىنى تەرەققىي قىلدۇرۇشقا بىر تىينمۇ خەجلىمەيلا تۇرلۇك تېخنىكىلارغا ئېرىشكەنلىكىنى، دۇنيانىڭ سۇ ترانسپورت ساھەسىنى قانداق ئېھتىياتچانلىق بىلەن كونترول قىلغانلىقىنى، بىزنىڭ شىركەتلىرىمىزگە ۋە پەن ـ تېخنىكا تەجرىبىخانىلىرىمىزغا قانداق سىڭىپ كىرگەنلىكىنى، ئامېرىكالىق مەبلەغ سالغۇچىلارنىڭ پۇلىنى ئىشلىتىپ ئۆزىنىڭ زاۋۇتلىرى ۋە شىركەتلىرىنى

ئەۋلاد گۈزەللىمىسى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

مەبلەغ بىلەن قانداق تەمىنلىگەنلىكىنى، ئاندىن ھەرقانداق پايدىنىڭ خىتايدا قېلىشى كېرەكلىكىدە چىڭ تۇرۇۋالىدىغانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بەرگەندى. بۇ پەقەت خىتاينىڭ دۇنيانىڭ خوجىلىقى ـــ ئاكادېمىكلارنىڭ تەبىرى بىلەن ئېيتقاندا، رايون ۋە يەرشارى ئاتامانلىقى ـــ ئۇچۇن قىلغان يوشۇرۇن كۈرىشىنىڭ مىساللىرىدىن بىرىدۇر.

ئۇلارنىڭ باشقا مېتودلىرىدىن بەزىلىرىگىمۇ نەزەر سېلىپ باقايلى:

خىتاي ئىزچىل ھالدا «ئەركىن بازار»دا بىز بىلەن كۈرەش قىلىپ كەلدى. بىزنىڭ سىياسىي ۋە سودا ساھەسىدىكى سەرخىللىرىمىز خىتاي كومپارتىيەسىنىڭ خەلقئارا قانۇننىڭ بەلگىملىرى ۋە ئۆزى تېخى يېقىنقى دەۋردە قوبۇل قىلىنغان نۇرغۇن خەلقئارالىق تەشكىلاتلارنىڭ مۆلچەرلىرى بويىچە ئىش قىلمىغانلىقىنى تونۇپ يېتەلمىدى. ئۇلار يەنە خىتاينىڭ دۆلەتلىك ۋە خۇسۇسىي تارماقلىرىنىڭ ئەقلىي مۇلۇك ئوغرىلاش ئۇچۇن ئورتاق ھەرىكەت قىلىدىغانلىقىنى، ئوغرىلىقنىڭ قىسمەن ھادىسە بولماستىن، سودا ئەندىزىسىنىڭ بىر قىسمى ئىكەنلىكىنىمۇ تونۇپ يېتەلمىدى.

ئۇلارنىڭ يەنە غەربىلەشكەن خىتاينىڭ بارغانسېرى پىشىپ يېتىلگەن نازارەت قىلىش تېخنىكىسىنى ئىشلىتىپ، پۇقرالارنى كومپارتىيىگە بولغان ساداقىتىنىڭ ئىسپاتىغا ئاساسەن مۇكاپاتلايدىغان ياكى جازالايدىغان ئورۇنلىچە «ئىجتىمائىي ئىناۋەت نومۇرى» سىستېمىسى بەرپا قىلىدىغانلىقىنىمۇ تونۇپ يېتەلمىدى. سەرخىللىرىمىز پۇلنىڭ تېخىمۇ كۆچلۈك قورال ئىكەنلىكىنى تونۇپ يېتەلمەي، ھەربىي كۈچنى ئۇرۇشتىكى ئاساسلىق قورال دەپ قارىدى. ئۇلار خىتاينىڭ پۇللىرىنىڭ چەتئەلدىكى سىياسىي رەھبەرلەرگە تەسىر كۆرسىتىش، (ئۆزلىرىنىڭكىگە زىت) ئىدىيەلەرنى باستۇرۇش، تېخنىكا سېتىۋېلىش ياكى ئوغرىلاش ئۈچۇن ئىشلىتىلگەنلىكىنى تونۇپ يېتەلمىدى. خىتاينىڭ پۇللىرى ئىنتايىن تۆۋەن باھادا تاۋار ئىشلەپچىقىرىش ۋە رىقابەتچىلەرنى بازاردىن سىقىپ چىقىرىش ئۈچۇن ئىشلىتىلگەنىدى. خىتاينىڭ پۇللىرى يەنە ئىلمىي، تېخنىكىۋى ياكى ئىنژېنېرلىق ئۇچۇرلىرىنى توپلاش ياكى ئوغرىلاش ئۈچۇن پالاقلايدىغان «ئاكادېمىكلار قوشۇنى»نى بارلىققا كەلتۈردى.

خىتاي ئىجتىمائىي ئالاقە تورىغا سىڭىپ كىرىش ئارقىلىق، ھەر خىل ئۇچۇرلارنى تىزگىنلەش ۋە بۇرمىلاش ئىمكانىيىتىگە ئېرىشتى. تۆۋەندىكى ماۋزۇلار ھەققىدە ئويلىنىپ كۆرۈڭ: «خىتاي دىنىي شىركىتىنى خىتايغا مايىل فىلىم ئىشلەشكە قىستىدى»؛ «NBA دىكى مەلۇم بىر كوماندا خىتاينىڭ غەربىدىكى مەجبۇرىي ئەمگەكچىلەر لاگېرىنى شۇنچىكى تەنقىدلەپ قويغان بىر باشقۇرغۇچىسىنى ئىشتىن بوشاتتى»؛ «<نيۇ ـ يورك ۋاقىت گېزىتى> خىتاي كومپارتىيەسى تەشۋىقات ئاپپاراتىنىڭ ئىجتىمائىي تاراتقۇلارغا ئاتالمىش ئۇيغۇر ئاز سانلىقلىرىنىڭ قانچىلىك ياخشى ياشاۋاتقانلىقى تېما قىلىنغان نەچچە مىڭلىغان ساختا، تۇركۈملەپ ئىشلەنگەن ۋىدىيولىرىنى چىقارغانلىقىنى بايقىدى». بىز (خىتاي كومپارتىيەسىنىڭ تەشۋىقات ئاپپاراتلىرى تەرىپىدىن) مۇسۇلمان ئۇيغۇرلارنىڭ خورلانغانلىقىغا، ھەتتا ئىرقىي

ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
www.uyghurkitap.com

قىرغىنچىلىقىقا ئۇچراۋاتقانلىقىغا ئائىت بارلىق ھۆججەتلەرنى غەربنىڭ ئويدۇرمىسى دەپ قاراشقا يېتەكلەندۇق.

خىتاينىڭ ئۇيغۇرلارغا ئالاقىدار تەشۋىقات مۇجادىلىسى (خىتاينىڭ) دۆلەت ئىچى ـ سىرتىدىكى جامائەت پىكرىنى خىتايغا پايدىلىق يۆنىلىشكە بۇراش جەھەتتىكى كەڭ كۆلەملىك ۋە داۋاملىق كېڭىيىۋاتقان ئۇرۇنۇشنىڭ تىپىك مىسالىدۇر. «ۋاشىنگتون پوچتا گېزىتى» خىتاينىڭ بىزنىڭ ئەركىنلىككە بولغان تەلپۈنۈشىمىزنى بىزگە قارشى ئىشلىتىۋاتقانلىقىنى بايقاپ ئۇلگۇرگەندى (ئۇلارنىڭ باش بەت ماقالىسىدە شۇنداق دېيىلگەن): «خىتاي تاشقى دۇنياسىدىكى ھەقىقىي ۋە تەنقىدىي نۇقتىئىنەزەرلەرنىڭ تەسىرىدىن قورقىۋاتقىنى <تور سەددىچىنى>نىڭ ئىچىگە بېكىنىۋېلىش بىلەن بىر ۋاقىتتا، يېقىندا ئاشكارىلانغان ھەربىكەتلەر خىتاينىڭ ئامېرىكا، ئۇنىڭ ئىتتىپاقداشلىرى، تېخنىكا شىركەتلىرى ۋە پۇقرالىرى تاينىندىغان ئاشكارىلىقنى سۇيىئىستېمال قىلىپ، يالغان ۋە ئۆز ھاكىمىيىتىگە پايدىلىق سىياسىي ھېكايىلەرنى تارقىتىش غەرىزىنى ئاشكارىلىدى.»

خىتاي يەنە ئامېرىكادا زەھەرلىك چېكىملىكنىڭ يامراپ كېتىشىگە سەۋەب بولغان جىنايەتچىلەردىن بىرىدۇر. 2019 ـ يىلى، ئامېرىكانىڭ نەچچە يىللىق ئۆتۈنۈشى نەتىجىسىدە، خىتاي فېنتانىل ئىشلەپچىقىرىشقا زەربە بېرىدىغانلىقىنى بىلدۈردى. فېنتانىل تەجرىبىخانىدا ياسالغان، خىروئىندىن ئەللىك ھەسسە كۈچلۈك بولغان ئەپيۇنسىمان دورىدۇر. شۇ يىلى (يەنى 2019 ـ يىلى)، ئامېرىكىدا 37 مىڭ ئادەم فېنتانىلنى كۆپ ئىستېمال قىلىۋەتكەنلىك سەۋەبىدىن ئۆلۈپ كەتكەندى. (فېنتانىلغا قارىتىلغان «باستۇرۇش»تىن كېيىنكى بىر يىلدا، فېنتانىلنى كۆپ ئىستېمال قىلىۋەتكەنلىك سەۋەبىدىن ئۆلگەنلەرنىڭ سانى 57 مىڭغا چىقتى. بروكىڭس ئىنستىتۇتىنىڭ (Brookings Institution) 2020 ـ يىلى 7 ـ ئايدىكى دوكلاتىدا يەكۈنلەنگىنىدەك: «2013 ـ يىلدىن باشلاپ، خىتاي ئامېرىكادىكى قانۇنسىز زەھەرلىك چېكىملىك بازىرىغا ئېقىپ كىرگەن فېنتانىلنىڭ ياكى فېنتانىل ئىشلەپچىقىرىشتا ـــ كۆپىنچە ھاللاردا مېكسىكىدا ـــ ئىشلىتىلىدىغان دورىلارنىڭ ئاساسلىق مەنبەسى بولۇپ كەلدى ۋە ئامېرىكا تارىخىدىكى ئەڭ ئەجەللىك زەھەرلىك چېكىملىك ۋاباسىغا سەۋەب بولدى». ئاندىن، بروكىڭس ئىنستىتۇتىدىكىلەر خىتاينىڭ كۆپ يىللاردىن بۇيانقى قىلمىش ئەندىزىسىنى چۈشەندۈرگەن بولۇپ، مەزكۇر ئەندىزىدە خىتاي ئالدى بىلەن بۇنداق مەسىلىنى بارلىقىنى ئىنكار قىلغان. كېيىن، بۇنىڭغا قارىتا تەدبىر قوللىنىدىغانلىقىنى بىلدۈرگەن. ئەمما، قانۇن ئىجرا قىلىش تارماقلىرى بۇنىڭغا قارىتا يېتەرلىك تەدبىر قوللانمايدىغاندەك قىلاتتى. (باشقىچە قىلىپ ئېيتقاندا) ئامېرىكا (ئۆزىنىڭ قول قوۋۇشتۇرۇپ تۇرۇشى نەتىجىسىدە) خىتاينى (فېنتانىل ئەتكەسچىلىكى جەھەتتە) تېخىمۇ غالجىرلاشتۇرۇۋەتكەندى. بۇ گەپ راستىمۇ؟ ئەگەر بىز «چەكلىمىسىز ئۇرۇش»نىڭ پىرىنسىپىنى چۈشەنسەك ۋە خىتايدىن ئىبارەت ھەممىنى كۆزىتىشكە ئۇرۇنىدىغان دۆلەتنىڭ ئۇنىۋېرسال ساقچى كۈچىنى بىلسەك، خىتاينىڭ ئامېرىكادا تولىمۇ ئېغىر تالاپەتكە سەۋەب بولغان ئىنتايىن ۋەيران قىلغۇچ مەھسۇلاتنى ئېكسپورت قىلىدىغان بىر ساھەنى توختىتىۋېتىشكە قادىر ئەمەسلىكىگە ئىشىنەمدۇق؟

ئەۋلاد گۈزەللىمىسى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

كىلىمات ئۆزگىرىشى مەسىلىسىدە، گول مۇھىت ئاسراش تەشەببۇسچىلىرى ۋە ھۆكۈمەت ئەمەلدارلىرى خىتاينىڭ يەنە بىر يۇرۇش يالغانچىلىقلىرىغا ئالدىنىپ كەتكەن. دەرۋەقە، بايدېن ھۆكۈمىتى ـــ ئوباما ھۆكۈمىتىگە ئوخشاشلا ـــ خىتاي بىلەن كىلىمات مەسىلىسىدىكى ھەمكارلىقنىڭ ئىنتايىن مۇھىملىقىغا ۋە رويابقا چىقىدىغانلىقىغا ئىشىنىدۇ ۋە شۇ سەۋەبلىك خىتاينىڭ باشقا ساھەلەردىكى ناچار قىلمىشلىرىنى ئەپۇ قىلىش كېرەك، دەپ قارايدۇ. «مىللىي ئوبزور»دا (National Review) «ئېنېرگىيە تەتقىقات ئىنستىتۇتى»نىڭ خىتاينىڭ ئىچكى پىلانىغا ئالاقىدار تۆۋەندىكى مۇلچەرى نەقىل قىلىنغان: «خىتاي بۇ يىل (2021 ـ يىلى) مارتتا يېڭى، يەنى <14 ـ بەش يىللىق يېرىك پىلان>نى ئېلان قىلىپ، غەربتىكى كىلىمات تەنتەنچىلىرىنى خجالەتتە قويدى. چۈنكى، بېيجىڭنىڭ پىلانىدا قويۇپ بېرىشكە بولىدىغان كاربونىنىڭ يۇقىرى مىقدارى بېكىتىلمىگەن، تەدرىجىي ھالدا كۆمۈر ئىشلىتىشنى تەرك ئېتىشمۇ تىلغا ئېلىنمىغان، شۇنداقلا شى جىنپىڭنىڭ (يەرشارى كىلىمات ئەھۋالىنى ياخشىلاش توغرىسىدا بەرگەن) سۆزىنىڭ قانداق ئەمەلىيلەشتۈرۈلىدىغانلىقى توغرىسىدىكى لايىھەمۇ يوق ئىدى. خىتاي 2060 ـ يىلغا بارغاندا كاربونىنى نېيترالاشتۇرۇش (دۆلەت، كارخانا، مەھسۇلات، پائالىيەت ياكى شەخسنىڭ تاشقاتمىلىق يېقىلغۇلارنىڭ ئورنىغا تۆۋەن كاربونلۇق ئېنېرگىيە مەنبەلىرىنى ئىشلىتىش، دەرەخ تىكىپ ئورمان بەرپا قىلىش، كاربون قويۇپ بېرىش مىقدارىنى ئازايتىش قاتارلىق ئۇسۇللار ئارقىلىق ئۆزى قويۇپ بەرگەن كاربونلارنى يوقىتىشنى كۆرسىتىدۇ، ت) توغرىسىدا ۋەدە بەرگەن بولسىمۇ، يېڭى بەش يىللىق پىلانىدا ئىشلىتىلگەن كۆمۈرلەردىن قويۇپ بېرىلىدىغان مىقدارلار ئەمەس، بەلكى كۆمۈرنىڭ خىتاينىڭ داۋاملىق تەرەققىي قىلىشىدىكى مۇھىملىقى تەكىتلەنگەن.»

بۇ يەردە بايان قىلىنغان ئىستراتېگىيەلەرنىڭ ھەممىسى دىپلوماتىيەدىن بەكرەك ياۋۇزلۇق بىلەن مۇناسىۋەتلىك. ئەمما خىتاي كومپارتىيىسىنىڭ چەتئەل ھۆكۈمەتلىرى ۋە شىركەتلىرىگە، شۇنداقلا تاراتقۇلارغا، دىنىي گۇرۇپپىلارغا، ئاكادېمىكلارغا، پۇقرالار ھوقۇقى تەشكىلاتلىرىغا ۋە يەككە پۇقرالارغا بولغان تەسىرىنى دەھشەتلىك تۈردە ئاشۇرۇشتىكى مۇددىئاسى بۇ (جەريانىدا قوللىنىلغان) ۋاستىلەرنى يوللۇقلاشتۇراتتى. خىتاي دائىم خەلقئارا سودا قانۇنلىرىنى، مال ـ مۈلۈك ھوقۇقى قانۇنلىرىنى، مۇھىت قانۇنلىرىنى، دورا قانۇنلىرىنى ۋە ئۆزىنىڭ تەرەققىياتىغا پۈتلىكاشاق بولىدىغان باشقا نۇرغۇن قانۇنلارنى كۆزگە ئىلمايدۇ.

خىتاينىڭ تاجسىمان ۋىرۇسنى تارقىتىش جىنايىتى ھەرگىزمۇ ئۇنىڭ ئەڭ ناچار قىلمىشى بولماستىن، پەقەت بىر ئاگاھلاندۇرۇش سىگنالىدۇر. خىتاي ئاشكارا ـ يوشۇرۇن بارلىق ساھەلەردە بىز بىلەن كۆرەش قىلماقتا.

ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
www.uyghurkitap.com

ئۇلارنىڭ ئىستراتېگىيەسىنى كۆرۈپ يېتىش

خىتاينىڭ ئۇرۇشنى چۈشىنىش پەۋقۇلئاددە زۆرۈر. بىز ئۇنىڭ خوڭكوڭغا ئۇن-تىنسىز تاجاۋۇز قىلىشىنىڭ نەتىجىلىرىنى، جۈملىدىن مۇستەبىت چەكلىمىلەرنىڭ بىر مەھەل ئەركىن بولغان بۇ شەھەرنى ئىسكەنجىسىگە ئالغانلىقىنى كۆردۇق. خىتاينىڭ ماختاپ-ئۇچۇرۇلغان «بىر بەلباغ، بىر يول تەشەببۇسى» دۇنيانىڭ ئۈچتىن ئىككى قىسمىنى ئۆزىنىڭ بېقىندىسىغا ئايلاندۇرماقتا. ھازىر خىتاينىڭ كۈچلۈك يادرو باشقۇرۇلىدىغان بومبىلىرى بار بولۇپ، بۇ خىتاينىڭ قورال-ياراغ ئامبىرىنى ئامېرىكا ۋە رۇسىيەنىڭكى بىلەن تەڭلىشەلىگۈدەك سەۋىيەگە ئەكەلدى. شى جىنپىڭنىڭ دۇشمەنلىك سۆزلىرى بارغانسېرى چەكتىن ئاشماقتا. ئۇ خىتاي كومپارتىيەسى قۇرۇلغانلىقىنىڭ يۈز يىللىق خاتىرە مۇراسىمىدا مۇنداق دېدى: «خىتاي خەلقى چەتئەل كۈچلىرىنىڭ ئۆزىنى بوزەك قىلىشىغا، ئېزىشىگە ۋە قۇل قىلىشىغا ھەرگىز يول قويمايدۇ. كىم شۇنداق قىلىشنى خام خىيال قىلىدىكەن، 1 مىليارد 400 مىليون خىتاي خەلقىنىڭ گۆشى ۋە قېنىدىن پۈتكەن پولات سەددىچىنگە ئۇسۇپ، بېشى يېرىلىپ، يۈز-كۆزى قانغا بويىلىدۇ.»

ھېچكىم خىتاينىڭ بۇ كۆرەشتە غەلبە قىلىش ئۈچۈن جان-جەھلى بىلەن تىرىشىۋاتقانلىقىدىن ۋە شۇ تاپتا «بىز ئۇتۇۋاتىمىز» دەپ قاراۋاتقانلىقىدىن گۇمانلانماسلىقى كېرەك.

مەن كەسپىي ھاياتىمنىڭ نۇرغۇن ۋاقتىنى باشقا تەھلىلچىلەر بىلەن خىتاينىڭ زادى نېمىگە ئېرىشمەكچى ئىكەنلىكى توغرىسىدا تالاش-تارتىش قىلىش بىلەن ئۆتكۈزدۈم. بىز ئەمدى جاۋابقا ئېرىشتۇق. شى جىنپىڭنىڭ ئېنىق قىلىپ ئېيتقىنىدەك، خىتاي كومپارتىيەسىنىڭ مۇددىئاسى 2049-يىلغا بارغاندا، يەنى خىتاي كومپارتىيەسىنىڭ خىتايدا ھاكىمىيەتنى قولغا ئالغىنىغا يۈز يىل بولغاندا، خىتاينى بىردىنبىر دۇنياۋى كۈچ سۈپىتىدە قەد كۆتۈرگۈزۈشتۇر. بۇ نىشانغا يېتىشنىڭ يولى «زۆرۈر تېپىلغان ھەر قانداق ئۇسۇلنى قوللىنىش» بولۇپ، بۇ يولدىكى توسالغۇ ئامېرىكادۇر.

قىسمەن ھالدا تاجسمان ۋىرۇس ۋاباسى سەۋەبىلىك، ئامېرىكا ۋە باشقا دۆلەتلەر ـــ ھېچ بولمىغاندا ئاغزاكى بولسىمۇ ـــ خىتاينىڭ قىلمىشلىرىغا ئەسلىدىكىدىن كۈچلۈك ئىنكاس قايتۇرۇشقا باشلىدى. ئەمما ھازىرغا قەدەر، بۇ بەكلا يېتەرسىز، بولۇپمۇ بىز ئۇلارنىڭ ھەرىكەت ئەندىزىسىنى كۆرۈپ يەتكەن ئەھۋالدا تېخىمۇ شۇنداق.

ئەگەر بىز خىتاينى سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ يولىغا باشلاش پۇرستىمىز بار دەپ قارىساق، ئۇنداقتا نادانلىقىمىزدا شەك قالمايدۇ. بىز شۇنى ئېتىراپ قىلىشىمىز كېرەككى، خىتاي سوۋېت ئىتتىپاقىغا ئوخشىمايدىغان دۇشمەندۇر. بىز خىتاينىڭ بىزنى ھالاك قىلىش كويىدا ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىشىمىز كېرەك. بىز يەنە خىتاينىڭ بىز زىنھار ھېس قىلالمىغان يوللار ئارقىلىق بىزگە قارشى ئۇرۇش قىلىۋاتقانلىقىنى ئېتىراپ قىلىشىمىز كېرەك. شۇنداقلا، بىز خىتاي كومپارتىيەسىنىڭ ئۇرۇش بۆلۈمىگە كۆز يۈگۈرتىشىمىزگە ئىمكانىيەت يارىتىدىغان بىر كۆزنەك تېپىشىمىز كېرەك.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

تەلىيىمىزگە يارىشا، بىزدە «چەكلىمىسىز ئۇرۇش»تىن ئىبارەت سۈپسۈزۈك كۆزنەك، يەنى خىتاينىڭ نىشانى ۋە ئىستراتېگىيەسىنى ئوتتۇرىغا قويغان ئۇرۇش قوللانمىسى بار. ئۇ ئەسىرلەر ئىلگىرىكى كىلاسسىك ھەربىي ئەسەر بولمىش «سۇنزىنىڭ ئۇرۇش سەنئىتى»دە ئوتتۇرىغا قويۇلغان ۋە كۆپ يىللار جەريانىدا پىششىقلاپ ئىشلەنگەن بىر قىسىم ۋاقتى ئۆتمەس پرىنسىپلارنى زامانىۋى مۇھىتقا ماسلاشتۇرۇپ ئوتتۇرىغا قويغان بولۇپ، تۆۋەندىكىلەر شۇلاردىن بەزىلىرىدۇر:

* ئۇرۇشنىڭ «يۇزى»نى بىل! ئۇ ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ ئۆزگەرگەن. بىرىكتۇرۇلگەن، چەكلىمىسىز ئۇرۇش غەيرىي زوراۋان ۋاستىلەر ئارقىلىق غەلىبىگە ئېرىشىشكە ئىنتىلىدۇ، لېكىن زوراۋانلىقنى تامامەن چەتكە قاقمايدۇ.

* دۈشمىنىڭنى تونۇ! ئۇنىڭ قۇدرىتىنى ۋە ئاجىزلىقىنى بىل ھەمدە ئۇلارنى ئۆزئۆزىدىن سېلىشتۇر.

* يەكدىل قوشۇن قۇر! ھەربىي ۋە پۇقراۋى ھەربىكەتلەرنىڭ بارلىق تەرەپلىرى ئۆزئارا ماسلاشتۇرۇلغان بولۇشى كېرەك.

* خەلقنى رەھبەرلىرى بىلەن ئىناقلاشتۇر! پۈتۈن جەمئىيەتنىڭ زېھنىنى ئۆز نىشانىڭنى ئىشقا ئاشۇرۇشقا مەركەزلەشتۇر.

بۇ كىتاب خىتاينىڭ قانداق رەۋىشتە ۋە نېمە ئۈچۈن قائىدىسىز ئۇرۇش قىلىۋاتقانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ. ئەگەر سىز ئۇنى ئوقۇغان بولسىڭىز، يېقىندا شاھىت بولغان ئىشلارنىڭ ھېچقايسىسى سىزنى ھەيران قالدۇرمايدۇ. ئەگەر رەھبەرلىرىمىز ئۇنى ئوقۇسا، ئۇلار خىتاينىڭ تاجاۋۇزىنى توختىتىشنىڭ يېڭى ئۇسۇللىرىنى چۈشىنەلەيدۇ.

ئۇنداقتا، بىز بۇ كىتابنى تەتقىق قىلىپ باقايلى.

ئەۋلاد گۈزىيىمىسى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

ئىككىنچى باب: يېڭىچە ئۇرۇش ئۇسۇلى

«چەكلىمىسىز ئۇرۇش» يىگىرمە نەچچە يىل ئىلگىرى خىتاي خەلق ئازادلىق ئارمىيەسىنىڭ ئىككى پولكوۋنىكى تەرىپىدىن يېزىلغان بولسىمۇ، ئەمما ئۇ «سۈنزىنىڭ ئۇرۇش سەنئىتى» ۋە (خىتايدىكى) باشقا كىلاسسىك ھەربىي ئەسەرلەر بىلەن بىر قاتاردىن ئورۇن ئالغان.

1990 ـ يىللارنىڭ ئاخىرىدا، ئامېرىكا بىلەن سوۋېت ئىتتىپاقى ئوتتۇرىسىدىكى سوغۇقچىلىق ئۇرۇشى ئاخىرلىشىپ، ئامېرىكا يەرشارىدىكى بىردىنبىر دەرىجىدىن تاشقىرى چوڭ دۆلەتكە ئايلاندى. گەرچە خىتاي كومپارتىيەسى ماۋ زېدوڭ دەۋرىدىن تارتىپلا ئىزچىل ھالدا ئۆزلىرى زاربقىپ كۆتۈۋاتقان ئاتامانلىقنى ئېرىشىشكە ئۇرۇنۇۋاتقان بولسىمۇ، لېكىن ئۇلارنىڭ يولى تولىمۇ ئۇزۇندەك قىلاتتى. خىتاي رەھبەرلىك قاتلىمىدىكىلەر ئۆز ـ ئۆزىدىن «كېيىنكى قەدەمدە نېمە قىلىش كېرەك؟» دېگەن مۇھىم سوئالنى سوراۋاتاتتى. خىتاي ئازادلىق ئارمىيەسى ئىستراتېگىيەلىك ئاقىللار ئامېرىكا پولكوۋنىكلىرىدىن چياۋ لياڭ بىلەن ۋاڭ شياڭسۇي ئۆزلىرىنى بۇ ھەقتە ياخشى چارىلىرى بار، دەپ قارايتتى. ئۇلارنىڭ سۆزلىرى (يەنى ئەسىرى) دۆلەتنىڭ يۆنىلىشىنى بەلگىلەيدىغان كومپارتىيە رەھبەرلىك قاتلىمىدىكىلەرنىڭ ۋە بۇ بۇيرۇقلارنى ئىجرا قىلىدىغان مىڭلىغان كادىرلارنى تەربىيەلەيدىغان، قاتتىق كونترول قىلىنغان ئاز ساندىكى ھەربىي ۋە سىياسىي ئاكادېمىكلارنىڭ قولىغا يېتىپ باراتتى. 1990 ـ يىلىدىكى پارس قولتۇقى ئۇرۇشىدىن كېيىن، مەزكۇر خىتاي پولكوۋنىكلىرىغا ئامېرىكانىڭ شۇ ئۇرۇش جەريانىدىكى ئىستراتېگىيەسىنى تەتقىق قىلىش ۋەزىپىسى تاپشۇرۇلغانىدى. مەزكۇر ئۇرۇش قىسقا، رەھىمسىز ۋە مۇۋەپپەقىيەتلىك بولغانىدى. گەرچە، 2003 ـ يىلىدىكى ئىككىنچى قېتىملىق دېڭىز قولتۇقى ئۇرۇشىنىڭ ئاپەت خاراكتېرلىك نەتىجىسى سەۋەبلىك، مەزكۇر ئۇرۇش (يەنى بىرىنچى قېتىملىق پارس قولتۇقى ئۇرۇشى) ئامېرىكاغا نىسبەتەن تارىختىكى ئىككىلەمچى ۋەقەگە ئايلىنىپ قالغان بولسىمۇ، ئەمما بۇ ئىككى پولكوۋنىك مەزكۇر ئۇرۇش جەريانىدا مۇھىم بىر ئىشنىڭ يۈز بەرگەنلىكىنى كۆرۈپ يەتتى.

پارس قولتۇقى ئۇرۇشىدىن ئىلگىرى، دۇنيا ھېچقاچان بۇنچە تېز ۋە تەلتۆكۈس غەلىبىگە شاھىت بولۇپ باقمىغانىدى.

«شتاب باشلىقلىرى بىرلەشمە مەجلىسى»نىڭ رەئىسى گېنېرال كولىن پوۋېلنىڭ سۆزىنى (Colin L. Powell) ئەسلەپ بېقىڭ، ئۇ خەلقئارالىق مۇخبىرلار ئەترىتىنىڭ ئالدىدا تەمكىنلىك بىلەن تۇرۇپ، بىزنىڭ «قۇملۇق بورىنى» (Desert Storm) ھەربىكىتىنى قانداق ئىجرا قىلىدىغانلىقىمىزنى چۈشەندۈرۈپ: «بىزنىڭ بۇ قوشۇنىنى بىر تەرەپ ئىستراتېگىيەمىز ئىنتايىن، ئىنتايىن ئاددىي. ئالدى بىلەن ئۇنى پارچىلىۋېتىمىز، ئاندىن ئۇنى ئۆلتۈرىمىز» دېگەنىدى.

ئەۋلاد گۈزەللىمىسى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

ئۇ تەخمىنەن بىر ئاي ئىچىدە بۇ ۋەدىسىنى ئەملىگە ئاشۇردى. ئامېرىكالىقلار تانكا جېڭىدە «نۆلگە قارشى ئەللىك»لىك نەتىجە بىلەن غەلىبە قىلدى. پوۋېلنىڭ ۋەدە قىلغىنىدەك، ئىراق ھاۋا ئارمىيەسى يەر يۈزىدىلا تېرىپىرەن قىلىۋېتىلدى. ھەرقانداق ئىراق ئايروپىلانى ھاۋاغا ئۆرلەشكە مۇۋاپىق بولغان تەقدىردىمۇ، زەربىنىڭ قەيەردىن كەلگەنلىكىنى ئۇقالمىغۇدەك دەرىجىدىكى يىراقلىقتىن پاچاقلاپ تاشلانغان بولاتتى. مۇھىم ئورۇنلارغا قارىتىلغان بومبارداتمان دەل جايىدا ۋە ئەجەللىك ئىدى. ئامېرىكا دېڭىز ئارمىيەسى پارس قولتۇقىنى تىزگىنلىۋالغان بولۇپ، يېڭىلمەس قالقانىنىڭ ئارقىسىدىن ھۇجۇم قىلاتتى.

بىر قىسىم ئەڭ ۋەيران قىلغۇچ قوراللار ئاشكارا كۆرۈنمەيتتى. «دوزاخ ئوتى» تېپلىق باشقۇرۇلىدىغان بومبا ۋە لازېر ئارقىلىق يېتەكلىنىدىغان بومبىلار ئىراقنىڭ ھاۋا مۇداپىئە ئەسلىھەلىرىنى ۋەيران قىلىپ، ئالاقىنى ئۈزۈپ تاشلىغانىدى. نەتىجىدە، ئىراق ئارمىيەسى ئۈزۈن ئۆتمەيلا خۇددىنى يوقاتقان قارىغۇغا ئايلىنىپ، قورقۇنچ ئىلكىدە بىر بۆلۈكىغا توپلىنىۋېلىشقا مەجبۇر بولدى. دەل شۇ ۋاقىتتا، ئەڭ ئاخىرقى ۋەيران قىلغۇچ زەربە يېتىپ كەلدى. دەل جايىغا تەگكەن بومبارداتمانلار نەتىجىسىدە، «ئۆلۈم يولى» (طريق الموت ـــ ئىراق بىلەن كۇۋەيت ئارىسىدىكى تاشيول بولۇپ، كۇۋەيت شەھىرىدىن باشلىنىپ، ئىراق-كۇۋەيت چېگرا سىدىكى سەفۋان بازىرىدىن ئۆتۈپ، بەسرە شەھىرىگىچە تۇتىشىدۇ. پارس قولتۇقى ئۇرۇشى مەزگىلىدە، 1991-يىلى 26-فېۋرالدىن 27-فېۋرالغىچە، ئامېرىكا باشچىلىقىدىكى ئىتتىپاقداش ھاۋا ۋە قۇرۇقلۇق ئارمىيەسى بۇ يولدىن پايدىلىنىپ كۇۋەيتتىن چېكىنىۋاتقان ئىراق ئارمىيەسىگە ۋە ئۇلارنىڭ يېنىدىكى پۇقرالارغا ھۇجۇم قىلغان. ھۇجۇم نەتىجىسىدە، ئىراق ئارمىيەسىگە تەۋە 1400 دىن 2000 گىچە تانكا ۋە ماشىنىلار ۋەيران بولغان ۋە بۇلارنىڭ ئىچىدىكى ئىنسانلارنىڭ كۆپىنچىسى ھاياتىدىن ئايرىلغان، ت) چېكىنىۋاتقان ئىراق ئارمىيەسىنىڭ قالدۇق كۈچلىرىنىڭ ئېرىگەن مېتاللاردىن پۈتكەن قەبرىستانىغا ئايلاندى.

ئەمما، بەزى يۇقىرى دەرىجىلىك رەھبەرلەرنىڭ دىققىتىنى قوزغىغىنى ئەجەلسىز قوراللارنىڭ مۇۋەپپەقىيىتى بولدى. ئامېرىكا كەڭ كۆلەملىك قىرغۇچى قوراللارنى قوللانماي تۇرۇپ غەلىبە قىلغانىدى. خەۋەرلىشىش ۋە ئېلېكتر ئەسلىھەلىرىنى ۋەيران قىلىش كىشىلەرنىڭ ھاياتىنى ساقلاپ قېلىش بىلەن بىر ۋاقىتتا، دۈشمەننى ئاجىزلاشتۇرغانىدى. دېڭىز قولتۇقى ئۇرۇشىنىڭ لايىھەلىگۈچىسى دەپ ئاتالغان ئامېرىكا ھاۋا ئارمىيەسى پولكوۋنىكى جون ۋاردېن (John Warden) مۇنداق دەپ يازغانىدى: «خورىتىش ئۇرۇشى (خورىتىش ئۇرۇشى ـــ دۈشمەننىڭ خادىملىرىنى، ئۇسكۇنىلىرىنى ۋە تەمىناتىنى ئىزچىل زىيانغا ئۇچرىتىش ئارقىلىق ئۇلارنى جىسمانىي جەھەتتە يېمىرىلىشكە مەجبۇرلاش ياكى ئۇلارنى قارشى تۇرۇش ئىرادىسى قالمىغۇچە خورىتىش جەريانىنى كۆرسىتىدۇ، ت) باشقا بىر دەۋرگە (يەنى ئۆتمۈشكە) تەۋە، نوقۇل ھالدا جاساردە ۋە چىدامغا تايىنىپلا ئۇرۇشتا غەلىبە قىلىدىغان كۈنلەر كەلمەسكە كەتتى. غەلىبە مەسلە توغرىسىدا ئىنچىكە ئويلىنىدىغان ۋە بارچە مەۋجۇت قوراللاردىن پايدىلىنىدىغانلارغا تەۋەدۇر.»

ئەۋلاد گۈزەللىمىسى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

ئامېرىكانىڭ غەلبىسى ھەققەتەن تېخنىكا، تاكتىكا ۋە ئىجرائاتنىڭ نادىر ئەسىرى ئىدى. ئەگەر سىز («چەكلىمىسىز ئۇرۇش»نى يازغان) پولكوۋنىكلارغا ئوخشاش كەسپىي خادىم بولسىڭىز، بۇنىڭغا قايىل بولۇشقا ۋە: «بۇ خىتاي ئۇچۇن نېمىدىن دېرەك بېرىدۇ؟» دەپ ئويلىنىشقا مەجبۇر بولىسىز.

خىتاي كومپارتىيەسىنىڭ رەھبەرلىرى 1990 ـ يىللارنىڭ ئاخىرىدا دۇنياغا نەزەر سېلىپ، ئۇلارنىڭ يۇز يىلدا يەرشارىغا ئاتامان بولۇش پىلانىغا قارىتىلغان (ئامېرىكادىن ئىبارەت) ھايات ـ ماماتلىق تەھدىتىنى كۆردى. لېكىن، ئۇلار (بۇ رەقىبنى يېڭىش جەريانىدا) سوۋېت ئىتتىپاقىغا ئوخشاش ھەربىي ھازىرلىق رىقابىتى سەۋەبلىك ۋەيران بولۇشتىن ساقلىنىشى كېرەك ئىدى. ئۇلار يەنە ئۆز پۇقرالىرىنىڭ شەرقىي گېرمانىيە ۋە كوممۇنىزم لاگېرىدىكى باشقا ئەللەرنىڭ خەلقلىرىگە ئوخشاش نامايىش ۋە ئىنقىلاب قىلىشىنىڭمۇ ئالدىنى ئېلىشى كېرەك ئىدى. 1990 ـ يىللارنىڭ باشلىرىدىكى خىتاي ماھىيەت جەھەتتە يەنىلا يېزا ئىگىلىكى ئىقتىسادىنى ئاساس قىلىدىغان ۋە يۈز مىليونلىغان نامرات پۇقراسى بار، تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەت ئىدى. سانائەتلىشىش كۆرۈنەرلىك كۆچىيىۋاتقان بولسىمۇ، ئەمما خىتاي ئىقتىسادىنىڭ تامامىلاشقا تېگىشلىك مۇساپىسى يەنىلا ئىنتايىن ئۇزۇن ئىدى.

ئەينى چاغدا، خىتاي ئارمىيەسىنىڭ كۆلىمى چوڭ بولسىمۇ، ئەمما يېقىندىلا تەلتۆكۈس ۋەيران قىلىنغان ئىراق ئارمىيەسىدىن ئانچە سۈپەتلىك بولماسلىقى مۇمكىن ئىدى. ئەگەر ئامېرىكا ۋاردېننىڭ يۇقىرى تېخنىكىلىق تاكتىكىسىدىن پايدىلىنىپ ئىراق ئارمىيەسىنى شۇنچە تېز ۋە تۆۋەن تەننەرخ بىلەن يوقىتالىغان بولسا، ئۇ يادروسىز ئۇرۇش جەريانىدا خىتايغا نېمىلەرنى قىلالىشى مۇمكىن؟

بۇ ئىككى پولكوۋنىك ھەممىدىن مۇھىمى سادام ھۈسەينگە ئوخشاش ھاماقەتلەرچە ئامېرىكا ۋە ئۇنىڭ غەربتىكى ئىتتىپاقداشلىرىنىڭ قۇدرەتلىك ئارمىيەسىنىڭ چىشىغا تېگىپ قويۇشتىن ساقلىنىش كېرەك دەپ يەكۈن چىقارغان. چۈنكى، غەرب بىلەن بىۋاستە ھەربىي توقۇنۇشنىڭ خەۋپى قوبۇل قىلغىلى بولمايدىغان دەرىجىگە يەتكەنىدى.

قىسقىسى، خىتاي كومپارتىيەسى 2049 ـ يىلىغىچە ئاتامانلىق چۈشىنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن، كېيىنكى باسقۇچلۇق يېڭى پىلان تۈزۈشكە مەجبۇر ئىدى. ئۇلار غەربكە قارشى، ئۇرۇشقا ئوخشىمايدىغان مەخپىي ئۇرۇش قوزغاش بىلەن بىر ۋاقىتتا، ئۇلارنى چۆچۈتۈپ قويماسلىقى كېرەك ئىدى. بۇ ئامېرىكالىقلارمۇ، ش ئا ئە ت مۇ، دۇنيا سودا تەشكىلاتىمۇ، ب د ت مۇ چۈشەنمەيدىغان ـــ تاقابىل تۇرۇشتىنغۇ پەقەتلا ئېغىز ئاچقىلى بولمايدۇ ـــ يېڭى، مىسلى كۆرۈلمىگەن ئۇرۇش ئىدى. خىتاي ئامېرىكانىڭ دىققەت ـ ئېتىبارىدىن يىراق تۇرۇشى كېرەك ئىدى ۋە بۇ جەريانىدا تالىبان، ئەلقائىدە، ئىران، رۇسىيە ۋە شىمالىي كورىيە قاتارلىق باشقا يەرشارىۋى ئىشتىراكچىلار «ئەسكى پېرسوناژ» سۈپىتىدە غەربنىڭ دىققىتىنى چالغىتىپ تۇراتتى.

چياۋ لياڭ بىلەن ۋاڭ شياڭسۈينىڭ يازغىنى دەل خىتاي كومپارتىيەسى ئېھتىياجلىق پىلان بولۇپ، بۇ ماھىيەتتە «ھەممە نەرسە ئۇرۇشتۇر» دەيدىغان تەلىمات ئىدى. ئۇلارغا كۆرە، زامانىۋى ئۇرۇش ئەنئەنىۋى

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

ھەربىي ۋاستىلەردىن ھالقىپ كېتەلەيتتى، ھەتتا تامامەن ھەربىيدىن خالىيمۇ بولالايتتى. پۇقرالارمۇ جەڭچى بولۇشى كېرەك ئىدى. جەڭگاھ (بىۋاستە قورال-ياراغلىق توقۇنۇشقا ئەمەس) ئۇچۇر، ئىقتىساد، تېخنىكا، مۇھىت قاتارلىقلار بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولۇشى مۇمكىن ئىدى. ئاخىرىدا، بۇ خىل ئۇرۇش، يەنى «چەكلىمىسىز ئۇرۇش»، قائىدىسىز ئۇرۇش مەڭگۈلۈك بولۇشى كېرەك ئىدى. ئۇلار ئۆز ئەسرىنى 1999-يىلى 1-ئاينىڭ 17-كۈنى، پارس قولتۇقى ئۇرۇشى پارتلىغانلىقىغا سەككىز يىل بولغاندا ئېلان قىلغانىدى. شۇنىڭدىن كېيىن، مەزكۇر ئەسەر ئىزچىل ياشناپ كەلدى.

***

بۇ ئىككى پولكوۋنىك «چەكلىمىسىز ئۇرۇش» ئۇقۇمىنى ئىجاد قىلغىنى يوق، ئەمما ئۇلار ئۇنى ھەربىي ۋە سىياسىي رەھبەرلەر ئوقۇيدىغان ۋە ئەمەل قىلىدىغان تەلىماتقا ئوخشىشىپ سىڭدۈرگەن. ئۇلار خىتايىنىڭ ئۇرۇش ھەققىدىكى نەچچە يۈز يىللىق تەپەككۇرىنى جۇغلاپ، ئۇلارنى زامانىۋى مۇھىتتا ئۆزئارا باغلاشتۇرغان. ئۇلار خىتاي رەھبەرلىرى ئۇلۇغۋار غايىگە ئىگە بولغان، ئەمما ئەمەلىي كۈچى كەمچىل پەيتتە، قانداق قىلىپ ئۈستۈنلۈككە ئېرىشىش ھەققىدە مەنتىقىگە ئۇيغۇن تەسەۋۋۇرنى ئوتتۇرىغا قويغان. «چەكلىمىسىز ئۇرۇش» داۋاملىشىۋاتقان تېرىشچانلىقلارنى قېلىپلاشتۇرغان ۋە «يېڭىدىن گۈللىنىۋاتقان تېخنىكا ساھەسىدىن پايدىلىنىپ دۇنيا تەرتىپىنى قالايمىقانلاشتۇرۇش» دېگەندەك يېڭى نەزەريەلەرنىڭ مۇۋاپىقلىقىنى ئىسپاتلىغانىدى. مەزكۇر كىتاب ئۆزلىرىنىڭ ئەشەددىي دۈشمنى بولمىش ئامېرىكا بىلەن تېخىمۇ دادىل پۈت تېپىشەلمىگەنلىكىدىن ئۈمىدسىزلىنىپ تۇرغان نۇرغۇنلىغان كومپارتىيە سەرخىللىرىنىڭ كاللىسىدا ئاللىقاچان يىلتىز تارتىپ بولغان ئىدىيەلەرنى قەغەز يۈزىگە قوندۇرغانىدى. بۇ ھەربىي مەكتەپلەردە ۋە پارتىيە ئاقىللار ئامبىرىدا ئوقۇلىدىغان، دەل ۋاقتىدا يېزىلغان توغرا كىتاب ئىدى.

«چەكلىمىسىز ئۇرۇشنىڭ بىرىنچى قائىدىسى شۇكى، ئۇنىڭ ھېچقانداق قائىدىسى يوقتۇر ۋە ئۇنىڭدا ھېچنەرسە چەكلەنمەيدۇ» دەيدۇ پولكوۋنىك چياۋ لياڭ.

گەرچە چياۋ لياڭ بىلەن ۋاڭ شياڭسۇي ھەربىي ئوفىتسېر بولسىمۇ، لېكىن ئۇلارنىڭ ئارزۇسى نوقۇل ھالدا ھەربىي ئىستراتېگىيەچى بولۇشتىن ھالقىپ كەتكەنىدى. ئۇلار يەنە ئۆزلىرىنى ئىقتىساد، سىياسەت، دىپلوماتىيە جەھەتتىكى، شۇنداقلا تېخنىكىنىڭ ئىنسانلارنى ئېكسپىلاتاتسىيە قىلىش ۋە تىزگىنلەش جەھەتتىكى كۈنسېرى زورىيىۋاتقان كۈچى جەھەتتىكى مۇنەۋۋەر مۇتەپەككۇرلار دەپ قارايتتى.

ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىغا قويغانلىرىنى ئىستراتېگىيە دېگەندىن كۆرە، تەلىمات دېيىشكە بولاتتى. ئۇلار (ئۆزلىرى ئوتتۇرىغا قويغان تەلىماتتىكى) مەزكۇر پرىنسىپلارنىڭ تەدبىر بەلگىلەشكە يېتەكچىلىك قىلىپ، باشقىلارنىڭ كونكرېت ئىستراتېگىيەلەرنى تۈزۈشىگە يارىدەم قىلىشىنى ئۈمىد قىلاتتى. ئەمما، ئامېرىكا دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرلىقىدىن چىقىشى مۇمكىن بولغان، تىلى ئاددىي، قۇرۇلمىسى پۈختا كىلاسسىك تەلىماتقا ئوخشىمايدىغىنى، بۇ ئىككى پولكوۋنىك (ئۆز ئەسىرىدە) پەلسەپە ۋە تارىخقا مەپتۇن بولغان بولۇپ،

ئەۋلاد گۈزەللىمىسى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

گاھىدا موڭغۇللارنىڭ چەۋەندازلىق تاكتىكىسىنى تىلغا ئالسا، گاھىدا بىرىنچى دۇنيا ئۇرۇشىدا تانكىنىڭ ئىشلىتىلگەنلىكى، يەنە گاھىدا ئەسىرلەر مابەينىدىكى خىتايچە تەپەككۇر ھەققىدە مۇلاھىزە يۈرگۈزگەن.

ئۇلار خىتاينىڭ قەدىمكى زاماندىكى «زورلۇق كۈچ ئىشلەتمەي غەلىبە قىلىش» ئۇقۇمىغا تولىمۇ ئوخشايدىغان «يېڭى ئۇرۇش» توغرىسىدا تەپسىلىي توختالغانىدى. ئۇلار (قورال ـ ياراغ زوراۋانلىقىنىڭ ئورنىغا ئىشلىتىلىدىغان) «سىياسىي، ئىقتىسادىي ۋە تېخنىكا زوراۋانلىقى»نى ئوتتۇرىغا قويغانىدى.

بۇنىڭدىكى مۇھىم نۇقتا «ئۆزىنىڭ مەنپەئەت تەلەپلىرىنى دۈشمەنگە قوبۇل قىلغۇزۇش ئۈچۈن، بارلىق ۋاستىلەرنى، جۈملىدىن قوراللىق كۈچ ۋە غەيرىي قوراللىق كۈچنى؛ ھەربىي ۋە غەيرىي ھەربىي، ئەجەللىك ۋە غەيرىي ئەجەللىك ۋاستىلەرنى ئىشلىتىش» ئىدى. ياكى تېخىمۇ مەشئۇم تەرزدە خۇلاسىلىگەندە: «دۈشمەننى ئۆزىنىڭ مەنپەئەتى ئۈچۈن خىزمەت قىلىشقا مەجبۇرلاش» ئىدى.

مەزكۇر كىتاب تۆۋەندىكىدەك تەپسىلاتلار بىلەن تولغان: ئىختىلاپ پەيدا قىلىش ئۈچۈن پىتنە ـ ئىغۋا تارقىتىشنى ئۆز ئىچىگە ئالغان پىسخىكىلىق ئۇرۇش؛ رەقىبىنىڭ سىياسىي سىستېمىسىنى ۋەيران قىلىدىغان تاراتقۇ ئۇرۇشى؛ سودا مەخپىيەتلىكلىرىنى ئوغرىلاش ئۈچۈن كەڭ كۆلەمدە جاسۇسلۇق قىلىش؛ بازارنى كونترول قىلىشنى مەقسەت قىلغان ئەتكەسچىلىك ئۇرۇشى؛ ئىجتىمائىي قالايمىقانچىلىق پەيدا قىلىشنى مەقسەت قىلغان زەھەرلىك چېكىملىك ئۇرۇشى. پۇل مۇئامىلە بازىرىنى قالايمىقانلاشتۇرۇش؛ سودا مۇناسىۋەتلىرىنى ياكى دۇنياۋى سەھىيە مەسىلىلىرىنى باشقۇرىدىغان خەلقئارالىق تەشكىلاتلارنى چاڭگىلىغا كىرگۈزۈپ، ئۆز مەنپەئەتى ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرۇش؛ توك ياكى تېلېفون تورى قاتارلىق ھالقىلىق ئۇل مۇئەسسەسەلەرگە ھۇجۇم قىلىش؛ شۇنداقلا، بىيولوگىيەلىك ئۇرۇش.

ئۇلارنىڭ نۇقتىئىينەزىرىدە چوڭقۇر ئەخلاقسىزلىق مەۋجۇت بولۇپ، ئۇلار ئەركىن تەپەككۇرغا ئىگە دۆلەتلەر تەرىپىدىن ئەسىرلەر مابەينىدە بېكىتىلگەن قائىدە ۋە چەكلىمىلەرنى، جۈملىدىن جەنۋە ئەھدىنامىسى ياكى ئادىل سودا، يەر شارى ساغلاملىقى، سىجىل بېلىقچىلىق ۋە باشقا نۇرغۇن زۆرۈر ئېھتىياجلارنى تەرتىپكە سېلىشنى مەقسەت قىلغان يۈزلىگەن خەلقئارالىق تەشكىلاتلار قاتارلىق شەيئىلەرنى نەزەردىن ساقىت قىلغانىدى.

ئۇلار تېخنىكا، كومپيۇتېر ۋە (شۇ چاغدا) يېڭىدىن باش كۆتۈرۈۋاتقان ئىنتېرنېتنىڭ ھەربىي كۈچى جەھەتتە قالتىس ئالدىن كۆرەرلىكىنى نامايەن قىلغانىدى. ئۇلار «كومپيۇتېر خاككېرلىرى»نى بىرىنچى ھۇجۇم سېپى دەپ قارىغان ھەمدە «مەلۇم بىر دۆلەت تەرىپىدىن ئېلىپ بېرىلغان تەشكىللىك خاككېرلىق ئۇرۇشى» يۈز بېرىشىنى مۆلچەرلىگەنىدى. دەرۋەقە، 2021 ـ يىلى 7 ـ ئايدا پۈتكۈل غەرب ئەللىرى مۇشۇنداق ھۇجۇمغا دۇچ كەلدى.

ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ بەزى سۆز ـ ئىبارىلەردە زىيادە ئەزۋەيلەنگەن ئەسىرىدە شۇنداق دەپ يازغان: «ھەتتا <يادرو ئۇرۇشى>مۇ ۋاقتى ئۆتكەن ھەربىي ئاتالغۇغا ئايلىنىشى مۇمكىن بولغان دۇنيادا، قېلىن كۆز ئەينەك تاقىغان، يۈزلىرى تاتىراڭغۇ تەتقىقاتچىلار، مۇسكۇللىرى بۆرتۈپ چىققان، مەدەنىيەت سەۋىيەسى تۆۋەن

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

ياشلارغا قارىغاندا <زامانىۋى جەڭچى> بولۇشقا تېخىمۇ ماس كېلىشى مۇمكىن. رەقەملىك جەڭچىلەر ئۆتمۈشتىكى پالۋانلارنىڭ ئورنىنى ئالماقتا.»

بۇنداق خىلمۇخىل تاللاشلارنى دائىم بىرلەشتۈرۈپ ئىشلىتىش كېرەك بولۇپ، ئۇلار بۇنى «قاتلىنىش» دەپ ئاتايدۇ. ئۇلار نۇرغۇن ئىشلارنى بىرلەشتۈرۈشنىڭ ياكى «چەكلىمىلەردىن ھالقىغان بىرلەشمە ئۇرۇش»نىڭ ئۈنۈمىنىڭ ھەسسىلىنىدىغانلىقى توغرىسىدا ئۇزۇن-ئۇزۇن مۇلاھىزە يۈرگۈزگەن ۋە بۇنى «ئەبجەش ئۇرۇش» دەپ ئاتىغان.

بۇ ھەم ئەخمىقانە، ھەم كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان مۇنداق بىر يەكۈننى كەلتۈرۈپ چىقارغان: «شۇنىڭغا جەزم قىلىشقا بولىدۇكى، كىمكى كەلگۈسىدىكى ئۇرۇش زىياپىتى ئۈچۈن مەززىلىك ۋە ئۆزگىچە ئەبجەش تائاملارنى تەييارلىيالىسا، ئاخىرىدا مۇۋەپپەقىيەت تاجىنى كىيىشكە مۇۋەپپەق بولالايدۇ.»

ئۇلارنىڭ ئەسىرى تەلىمات، ئىستراتېگىيە ۋە تاكتىكىلارغا تېخىمۇ كۆپ تەپسىلاتلارنى قوشقان باشقا كىتابلارنىڭ ۋۇجۇدقا چىقىشىغا تۈرتكە بولدى. مانا بۇ ئىستىخبارات ئورگىنىنىڭ ئەمەس، بەلكى ئۇرۇش قىلغۇچى قىسىم بولغان خىتاي خەلق ئازادلىق ئارمىيەسىنىڭ يۈزمىڭلىغان خاككېر، تەكشۈرگۈچى، تەشۋىقات مۇتەخەسسىسى ۋە بىيولوگىيىلىك ئۇرۇش مۇتەخەسسىسلىرى قاتارلىقلارنىڭ ئاساسلىق ياللىغۇچىسى ئىكەنلىكىنىڭ سەۋەبىدۇر. لېكىن، بۇ ئەسەرلەرنىڭ ھېچقايسىسىدا ـــ ئىنچىكىلىك بىلەن كۆزەتسەك، خىتاي رەھبەرلىرى تەرىپىدىن ھەر كۈنى ئىجرا قىلىنىۋاتقانلىقىنى كۆرگىلى بولىدىغان ـــ تەپسىلىي، ئەتراپلىق نۇقتىئىينەزەر بايان قىلىنمىغان.

(داۋامى كېيىنكى ساندا)

ئىنگىلىزچىدىن ھېكمەتيار ئىبراھىم، ئۆتكۈر ئالماس تەرجىمىسى

ئەۋلاد گۈرۈپىسى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى